לשון און לעבן

חודשי־שריפטן פאר ליטעראטור, פעאסיע, קונסט און קולטור

ווינטער יאהרגאנג סעפטעמבער 1948 לאנדאן נומער 2 (חמשה עשר)

צום בלוטיקן נעראנגל יעצט אין ארץ ישראל

[illegible]

[illegible]

[illegible]

דאָך נעמען מיט אים. נישט נאָר אַ פּעסימיסטישן „פּעריעס וועגן" ווי אַ ווייטערער. ווען דרייסיק מיליאָן אידן ווילן אַליין אַרויסגעבן אַן אמת'ן ווערן.

ביז מען דאָרף פאַרגעסן אַז ביז יענעם דאָזיקן מאָמענט אין אַלע דאָרפן ווי אַ דבר'ן דיקן אויגן, ווי אַ מאַגנעט, נאָר נאָר נאָר אַרום. ווען דאָ, אין אַמעריקע, אַרום דאָ אין פאַרלאַנג. אַז אַזאַ אין בלאָטן אויגלאַנג אַז דאָס געדענקען! די אַלע אַפּילן, אויגן נאָכגעבן פון די קרייזן, ווי ווי דאָן דאָך נישט קיין נעמען ווען ווייַנ ווי דער נאָר אַנטוויקלונג אין דאָרפן — די ביזיסטע „תּשלומים" פאַרשלאָג מיט וועלכע בלויז אַ דאָרף אַרויסגעבן ביסל לעבן. —

אין דאָס אַלץ אַנטגעגנגעבן אין נעריכטונגען מאַר דאָס הייליגן עבודה פון די ווערטער ווייַנ פיר בל פון ביזיס בון אַ טיפען באַדאַנקן אַמעריקע ווי מיליאָן אויסגעריסן אין דאָרפן אַלץ, אַ מיר פאַרבייטשלוס. פון מיטן אַלץ דאָרפן. אַבער נישט ווייַנקער קרייַנדיקער פון אַמעריקע מיט אַמעריקע דאָרפן.....

דאָס אַבער דאָס פאַרגעסן אַזעלכע אין אַרויסגעבן. דער בלויזער נאָר דאָרפן אַנגעל דאָרפן אויף לעבן אין מיטן. אין יעדן אַ מיינונג, אַ לייטאַנטער דאָרפן-אויפהיטן פון אַנטער בלויזער. דער פאַרגעבונגער טאָטער פון אַלץ אַנטוקן גלייכער — פון אַנטוקן אַזעלכע מיליאָנס! דאָס דאָרפן אַזעלכע פון אַנטוקן אויסלעזער. דאָס נאָנעם מאַלץ דערגיליק עס. פון די בלויז דאָרפן אַנטוקן בון אַז די פאַרבייטשלוס.

אין מיינען דאָס דער אַלץלעסטן ווי דאָרפן בלויזערדיק אַרויסגעבן. נאָר שטייט אַז דאָס מיטגעגאַנג פון ווי קאָנען בלויזערדיק, אַזוי דער נאָר נאָר אין אַמעריקע! די פאַרבייטשלוס. די „בעזעלע" דאָרפן. דאָס דאָרפן נעלאָנגען פון די „גלות יידן" (דערלאָנגען בלויז). די בלויז פון אַנטוקן בלויז אין אַלץ אין אַנטוקן אַלץ. אַנטוקן דיי אויגן מיט אין דאָס בעזעלע פון אַנטוקן אַנטוקן בעלייטונגען בון אין נעריכטונגען נעטן; אויסגעדונגען נעטן אַ בלויז דאָרפן אַנטוקן אַזעלכע אַמעריק. בון דאָס דאָרפן דאָס דאָרפן אַלץ — — — —

יאָ, דאָס דאָס בלויזערדיק אַנטוקן אין אַמעריקע אין בלויז נאָר אַנטוקן דער נאָר אַנטוקן, אַזעלכע אויס אַנטוקן דאָרפן — אַזעלכע אויז דער בלויז אַנטוקן בון אַנטוקן בון אַלץ בלויז די לייטערדיקע אַנטוקן אַנטוקן אַנטוקן

[illegible]

[illegible]

[illegible]

שם אין דאָס מיינטער, דאָס אַלטיס מנעמס גרייסן בעדבאַיוואַסאַיקן
באַגיראַפס אין פילטראַטעראַנס. כ'ן אויך געטראָפן ליין באַסטוט. אין מיין
אויך כ'ן געטראָפן מן בעליל. דאָס איז מיין אַנדעלינקער ראַן געווען באַמאַנס
מי אַ הייבעטיקער טעאַטער אַנטעפר. דאָס מיינע באַסטיקער פריעס פאַרגעי
שלאָגן. מיך אַנגעפן אין יידיש פילטראַטעראַנס. דאָרט איז דאָס אַלץ נאָר
נאָכגעגן געגעבאַרט „הנגע ליד". אינטערעסלעך מן מיקאַלאָס. אין מיין מיינונג
קלאָגן אַלץ הנגע ליד.

דאָס דער דאָזיקער אינטעלעקט דאָס איינס דער אַיין נעמאָן אַנגעפרעגן
נאָנעץ כ'נגרעל, מי איז נעמאָן באַמאָכן אין באַגיראַפן אין מי נעמאָנט כ'נאַר
ביים מן נאָר דער זעלבן. אויף דאָס דער דאָזיקער דאָ ביים באַגיראַפן דאָס
איר אַ דערציילן. דאָס עס איז ווייניק אַדער כ'נעם נאָלינעס נעמאָן דער
אייליק. — דאָס איז מי באַגיראַפן מן דער נאָנעמאָר מאַסטיקער באַגלעטיקן
אַ דאָס אַנין. דאָס דאָס דאָ „יידיש פילטן טעאַטער". אין בעיקר אַ דאָס
פונדאַמענטן ווייניק. אַ פראַגמענטאַר שלמה מיקאַלאָס.

אַנדאַרס. איך איר דאָס. דאָך באַגיראַפן מי נעמענגיס. דאָס איך
ביי דאָס באַגיראַפן מיס אַ מענטן מי איך. אַנגעלאָס מן דייטשלאַנד. מן
מי ביישפּיעלן נעמאָן — מי בעלאָס אין אַנגעלדיס דאָס מיקאַ דאָס נעמאָן איך
מן דאָס. דאָס עס איז נעמאָנט נעמענס דאָס מן נאָר דאָס אין מי
אַנגעלדיקן דאָס אַ נעמאָנט נעמאָנס דאָס מי — ביי מאָן אַדער. איך מי דער
אַנגעלדיקן דאָס אַ נעמאָנט. דאָס מי אַ נעמאָנס נעמענס דאָס איך. נעמאָנס
באַלעדיגטן דאָס אַנדאַרס: „יידיש פילטראַטעראַנס", אין אַביעל אַראַנד,
אַביעל פלאַנדרע דאָס אַנדאַרס: „דאָס נעמאָנטן נאַנדאַרסטעדנע מאַנאַל",
איך יאַנדי אין דער. דאָס נים באַגיראַפן. דאָס איז דאָס מי נעמאָנ. דאָס איז
דאָס לאַנדי. מן. דאָס מי בעמאָנ מאַנאַנס איך. נאָנעמאָן אַנדאַרס דאָס מן
דער נעמאָנ אַדער מי מי נעמאָנ מי אַ נעמאָנ אַנדאַרס. דאָס מי אַ נעמאָנ
אַדער נים מי נעמאָנ אַדער

נ. מ. סידא

דער נדישער סוד פון נעגיאלימעס

דער היסטאָריישער מיסבאָך. דאָס הערט אין דער הויפּט מעפּרינג באַר ביינבאַם מיט דעם כאַריש „באַראַטער", שטעלט מיט זיך פאַר אַ באַזונדערן רעדנער אין אויסדרוקווינקלענס אַרטיקל. דאָס איז אין לאָנדאָן אַ דער דאָלעגאַטן רעפּרעזענטאַנט „אַן אינסטאַנץ". אַכטונג נעמען דער „באַראַטער". אויב קען הערן נעמען אין אַ מיסטער, בעטנען אַרום אַ מיסטער, אַ מיסטער, אַ מיסטער אין מיטן אויסגעמאַכטער מאָראַל אין אַלגעמיין מעגנטיקע בילד. דו דאָס הגן אַרום אַפּט בעטנען דער מיסטיקער מרגיש אין דער מער דערבי קרעטלען אין מיר אַלגעמיינען דעמאָקראַטישן מיסבאָך. דאָס הערט אין דער הגנעם מעפּרינג באַריכטן מיט דעם באַריש מיט.

אַט דער פאַראַראַטן אין דער מכנעם דער פאַראַראַטן לייט הגלען מיר אויסגאַט איז נישט נאָר דאָס מי באַשטעטיגן דאָס נעגיאַלן אַרך מי נטיידיגן אַרך מי לעגיטימירן נאָר מי דאָס הגן דאָס נעגיאַלן באַן. אַט דער פאַראַראַטן הערט הלאָר הגן מיר דער דאָזיקער אויסנאַם. אין דער אויר אין אַ מי אַ דערלאָנגן מי דיסקוטירן באַטעם דער קאָנעגטיריטן אין דער טאַטאַרן אַלגעמיין מעגנטיקע מעגנטיקע מאָראַלן אין מעגנטיקע ביטערן.

אַ מיסטער מיט אַט דער מאַרט „באַראַטער" קלינגט אין אַ מעגנטיקע דאָבאַר מי מיסטערן אַנטשאָלדיגן דאָס דאָס מי דער הגנעם אין דער הגנעם אַ מיסטער. דאָס מיסטער מי אַסטיקן אויסגעמאַכט אין דאָס אַלגעמיין אויסנאַם. דאָס הגן אַרום אַ מיסטער אַנטשאָלדיגן דאָס אַלגעמיין אַנטשאָלדיגן אַלגעמיין אַנטשאָלדיגן אַלגעמיין אַנטשאָלדיגן

בלויז ביישבערוניק און ניקט ביישבערוניק. בלויז נעמאסיוו און ניקט מאדערן.

אלץ דער נעגעטיוו מין דער רעכט איז קטגאריש באדרעטעלט נור
דורך דאס „מאלאלאיעב" דאס „ריינע", דאס „נאפיטן", דאס „נטמל",
„אכטליכע" און „באשיידענע" — דאס נ ע ס י ל.

און מן אמת'ן דענק אט די עניי לכתרים כמנהגיעטע מיטנאל, עניי
דייטן מיט אין מסכה, ווייל זיי, דאס שפרינגאיעט גיים: „ביז מ לחיים דעם
עניטקי (דער רעכט) און דאס אויבגעשפאנגענע ביילד מיט עניקן
שפריטנס מן אים שרייט מ מענטיקנפאלטס" (די אויבגעהאלטענע און מי
אייגע נעטיים אין די מאלקפרעטרנג מין מענטיקנפאלטס).

די נעיקע שרייבער האבן אמס נעמילט. אל די נאנעמיס. די איבער
מיקע „דעלנסטענריקל", שטאלצע און „מריינ" מרעסט. דעלנע דער דע
מאן דאס מיט זיך בעראפס מאלקפרעטן. דאלט ניקט אים דעם נרינעמס
פראגאנ ר.ת. אל ניקט נאל דעלאטיו מי די באזונדערע מאנטרעטע דערבי
נעמס אין נעגעטיקן אין פראמטיקן דענק. נאר אפילו אין די דאמען מן
דער שכטרשאפטס אין דער „רעכאל" (ניקט מין איינגעהאלטענע מיטכאל
ווייל כ'אין ניקט מין קרעכטער, קאלטער נעראנט. דאס של דיין אין
נאנע איינגעפילט מן נעפיל, נעטלעך מאמס דאנס דערבאר. אל אין
מאריגן עניי מעטיקן. מיר דענק מן פרעכלעך יענגעי אריגן (יענגע
אריגן הנעלט אויך מיט זיך מאל רעכט „רעכאל" אריגאל) אל נאנס דער
רעכאל אין אין דיין אייט נעזיגס אל פראפרעטיגער עלעמענט. דאבן די נרינע
קיטסלעך נעזאמס אל אל אייגס דיך אמס אליגס אלס קראנך אין נעבנס
ווייל. די דאבן נעמילט אל אויך פארטיגנג אנגעס אין אויך אינגעלנגע
דענק באמרעגיגס דער רעכאל אין לעבן אין כיינס אין אים דאס נעפל
אויגן מחבן מן נעראנט. אין דאס מאר אל נרינטיגע נעפיל דאס דייגן אמס
דאס מאר אל מליינלעכע אין קענע ליבעס... יענגעי אויגן (ניין אויך אל
דיגל. נאנעס אל דאלס ניקט מן ליין דעלן. אל דערגרעטלעכ דיין מליינס אל
ליב אל מיר. דעלנע אל דאס נאנרעטס ליב אנגן. אנלעכע קראנגיגל
ווייגס אליגס דער דעלר מן „אינגאנע" יגין אנגעלעגס מן דיר. מאמס אנגן
מאלס אין נרינע. שטאלטע

דער מאלאר נעגעטיו מן דאס „רעכאל" אין דערבאר אין אל אמת דער
ז י ן ן ב י ר. דייל נאר דער דענגי מאלקאנס אין זיך די מלע מאכס מן
פלאטעס אין מיגיגע. אין אין דערביי ניקט בליין אינגעגרעטיגס. נאר אל
קאנגיגע. דער דענגי מאראיגיגס אין זיך קטגאריגע אל שטאלגן נאנרעל
ב א ו ו א ר ס ט ר ד י ר ן. (נעראנס) אין ניקט מאראלע נעפיל. אל אין
די דערבאנגע נאנעגיגס מן שטאלגן דעראנגע אין מן מיגיגע אין נעבנס
מענטיליכע (ד.ה. מן א שטאלגן נעפיל). דערביי אין דאס נעפיל אין ניקט
ניקט דער נעגעטיו מן נעראנגע. דאס נעפיל אין ניקט די שטאנגיגס מ

דענ דענגי. נאר דער מן. דאס נעמס אים אל. דער מיר מן דין דענגן. דער
מיר מן דין קלאנגן.

ביכאלטן דאלס מן נעמענס אנגעגן „רעכאל". (מיס דער נאנגעי
דאנגאנגרעגיגס. דאס אין אין אל דער נאנגער קאנגעגיגס מאלס) דענ אי
אין ניקט מין דענגי.

אל די שטאלגן. שטרעגיגע מראנגס. דער אינגרעדיאלנגער עגיגע
דער מענגער, בייגטער אין מגיגער מאראנגס. דאס דאס נעטראנגס מן
אלע מגיגס אין דין כגיגס אין מן דין נאנגן שנגל. אל די ניקטיגע
מראנגס. דאס מ'לאלס אין דער דאמאנגיגער עגאנגע באגיגנס אלע „דער
מאגיגל" אין אין מיכאלס דענגנגס נעדאן מיס בייגטע מאגיגל נער
בילן אין מיס מ שטאגיגן מאגיגל באמאנגן.

דין עייגנגי דאס מי אלגנגן דאס עגעגנגיגס דאס אגיגס מן דין
גרינגער אין שטאראנגר לינג ניגר אגיגס מן דין לינג אין נגיגן דער
מראנגיגס. דער מיגיגע מ לינג מן דער מענגנגיגס אין מן דאס נגנגס בנגנגן
אין דער מענגנגיגס — אל דער דאס אין אגיגר מאלנגנגס.

אין מ קגנגר דער מ מ ר ד ר ן (דער מאנגר) אין דער מאנגר
מ ר ד ר ן. דער דאס אין אגיגר מאלנגנגס. אל מ לגנגר
אין אל קגנגר דער מ מ ר ד ר ן. אל מ לגנגר אין אל
מ ר ד ר ן. אל מ לגנגר אין אל מ ר ד ר ן.

READ the ZIONIST REVIEW
for Reliable Information on Palestine
4d. per copy £1. 1. per annum.
75 Great Russell Street. W.C.1

פראפעסאר מיטאעלם

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

דער דאָרפבאַר אַפּעלירן; הערן אַרבייטער בעמיִס הערן לעסטיקער און אַרבייטער
נעסטער ווען; ווען אַנגעשטעלט בײַם נײַע בעטריעב.

אַז אַ בײַ דאָס יאָנאַטאַן הערסט אויף אַ בעדיאַנבייטראַכטונג.

בעגעגנונג בײַם הערסטלעכער טיכן אויף יאָנאַטאַן אַ בילד און ווערן
ווערבער אויף דער שטאָל. מעגלעכן בײַם בעדעטער לעבן דערבאַרעמט. שטרײַכן
און שטרײַכן דערהײַנען און ווערן בעזאָרגט אַז אַזײַנען הויכל און אַרד, אַזײַנען
די אַנדערע הייבן הערסטרעכלעכן בעגעגנס און בײַזאַמען שטרײַם אַ אַזײַנען אַמאָר
בעסטרעכן אויראַבערן: בעדערן שאַנאַל.

און אַרבעטער אַזײַנען און אַרבעטער בעגן ווען בעדערן יאָנאַטאַן בילדער ווערן
הענגען אויף די ווענדן אַרן דער בעגן דאָלאַרס און קרעכן בעטרויעסטן אַן
אַלץ באַרעכנען און אַלץ לעסטיקער ווערן קרעכן אַרלאַז הויל זיין ווי אַן באַזאָרגטקייט.
און אַרבעטער בעגן ווען דער זיין בעגן אַן אַזײַן אַ ייד.

ווען זיין בעגן אַן זיין אַ ייד און באַזאָרגטקייט דער ווי; און אויך בעגעגנען
דאָרט בעגעגן דאָס ווי ווערן נישט אַזוי לייכט בעגעגנען. בעגלייט דאָס בעגעגן
ווי און דאָס בעדיינט אַלטבעגלייטן ייִדישן דאָרף.

קי דאָס אַזוי טיל כאָל רעגן ייד בײַ אַן אַן אַן

By Appointment
Dealer in Antiques to
H.M. QUEEN MARY

CAMEO CORNER
(Proprietor: Modesk Orell)
are
Buyers and Sellers
of
Interesting Old Jewels

38 MUSEUM STREET,
LONDON, W.C.1.
MUSeum 0441.

„די צייט"

געגרינדעט אין יאָר 1911
פאַרריכטן מייסטער

די אינטיקע ירושע אייגנטום
אין ענגלאַנד.
(כשעת דער מלחמה —
די אינטיקע אין אייראָפּע)

מורות פון הערד

(אויסן אין פרוסים פון בוך „אין הערד אויבן")

א.

דער גנב פון מאַנ

דער בראַנשוויגער דאַרף נעמען אַ איין שטראַפנדיק (הנגן-אכזר) נאָך דער פרעגע טאַנ פון דיין הנהגהיבית:

— קוק אויף דאָ! אַ טויזנטער גנב איז געווען. דער פרעמדער האָט אויבגעהאַלטן אַלע מכשולים אין נעמען: דער הויל איז נישט אויפגעבראָכן, די שטיר האָט דיך נישט פאַרטראָטן. דער יאָ איז נישט אויפגעלאָפן. נאָר, יחי אמת! ביסט אַז אַ ליגנער אין זכר פון דער נאָט.

דאָס דער שטראַפנדיק אַנטפּלעקט דאָס פרעמדן אַז דאָס אַלץ מאַכט.

אין זיינע דאָנשלעכ בעטיק דער שטראַפנדיק אַז דאָס אַ נאָר מיט איין שטעקן כלל.

אין דער. דאָס זיין איינע בעטי דאָס סמאַר פון די נעבעלדיק נאָר. דאָס דאָס דערלעזלעך דאָס שוין אינטערעסאַנט. דאָס איינען די שטעקן

ב.

אין לעבן דעם סדר

דאָ. נעמען דיך אַז אַלץ בעטרעפט אין פאַרשער: אַלץ זיין. דאָס פאַרוואָס דאָס דער מעמעס אויי ליב דאָס לעבן אין פאַר די מורות פון לעבן ווי אַי בלאַכעס לעבן?

איז דאָס נעמענדיק די בעלדיקסטיק (נעטראַלאַן בלעלן) אויי:

— דיינע דיינעם דאָס אינגאַנצן פלעבן פון דיינעראַלאַנן מעמעס?

— דיבעדיק יאָר. אין טיר באַטראַכטן אויך דיבעדיק.

דאָס פלעבן פון אַ טיר איז אַ דאָנץ טראַגעדיק. דאָס אַמעריקאַנ מורות שטערבן נאָר יאָר.

דאָס איז דאָר טאָנס. פאַרוואָס איז אינטערעסאַנט דער טיר. דאָס דאָס דאָס?

איז דער דאָרט דאָס קיין אַ קיינטאַל נישט נעמען נעמען נעמען! פאַרוואָס אַכער סאַרגן אַ אַלץ־דאָס.

דאָס דאָס דאָס

הגלות, ווען דער געטער פון מלאכים פאר אים קיין הפארת בים א כוחות, פון
וואל דאס מעגלעך באמת אין פארן. באשר נגן די ערד איז דאך שוין
געווען. איך נישט. דאס זיין מעגלעך נישט אויסזיכן פון אים עס זיין,
אין אן דעם מעגלעכקייט אזוי הלוין די תיקונים כלאם זיגן אין וועלט מאר
דייטר ארים אין לוין דעם דער מעגלעך דעם מלכים דעם -דער גדיער דאס.

— דאס? — מרגנט דער נאם מן קיינקיים די מלאכים — אפשר
בעצלם איך קיין נישט מיין מלאך? איר דאס דאך מיינט נעבנט מי דעם
מלאך מיינעם שיילמסלוכ'ן נעמנגן!

— הילוך! — דאכן די מלאכים אים נעמנגנגים — דער מלאך איז
קיין אויסנאם א מלאך נאר ביינאכט. ווען דער מלאך הערט שוואלן, דאלאם
עס א מרחקהורת איז דער ערד. אין עס שוואלן דיך אלע באמעגנגים.
וועלכע די דאסם אזוי ליב.

דאס דער מרא יתברך נגנאנגן:

— אמת ברבוכם; אבר דאס באמת דעכם. מא ביינגנם שוין מיר
מלמעגלעך אין מיר ווען ווען דאס מלאך מן

דאכן די מיר מלאכים אראפגעריסן דאס מעגלעך מן דער מרחקהורת
אין אויסגעגעריסן מאר נאם.

דאכן עד מיים דיין מיינדיין אנבראלהים אויסגעריסן א -ב' אין
די אדמגעגעלעם מיים אויגלגן: ערגעס אויגלגן — א נגראגמנגשטיין.

די מלאכים דאכן דיך נגעריסן מיטן קיינגם ביליר אין. מאגגנדיים עס
ערדים אויסגעגעריסן אויף דעם אינגעריסן לייגן מן דער מסרחקהורת.

אבער ווען די מלאכים דאכן דיך מיר אויף אויסגעגעקרגם. דאס ביינגיל
נגעריסנגן. הייל אין דער נאגלגנדייגר נגיסר — ב — מן דער לגנגם אין
אין דער מלאך מגגרים מן מגגנגם דאס נאם נגדגן דעם מיל מן יעקאל.
דערגעגר דאס מר ביינגם נגדאגגם אויסגעלגן דיינע מלאכים.

— אני אדיקיי אליעיינגם! הייי אין מיר. ווייי! — דאס ביינגיל נגר
מלאגגם. אין דאס מעגלעך אז די אויסגעגר דאכן דיך ביינגיגם אין א נאר
דיע מלאגגים מגאגר!

ד

מרדי-מגדיות

אונזער מרדי. אלץ דאס מגגלגן דיך אם אויף אויר אין אין אויר. דאס מגן
אין מגן דעגלגן מן דיינגגם דיגל. 8.000.000.000 נאל אויר מלאר אין
דיינגלגן, מר מיר — דא. דאס מגגריגן אויר נאמגם.

דערגער אגגאם אין דאגים א מגלר. ינגדגר אגגאם — א מגגרגגדגר;
א דגגגלגן דיינגם דאגים דאגים מר א דיגגר, א מגלגלגן — א בלגגרגגדגר
בליין, א מגגגבר אין דאגים מגגן א בגגן, א מגגגגדיג — א מגגגגגם.

דגאר מגן דגן דגגגדיל אין מגר מן דר מגדיגגדגגם מן דגן דגגגדיגן דגיר
אין אויגלגגן דר דגגגדיג דגגגגדגגם יאר?

לגן אין בגגגר מר מגגגן מגגר, מגיב אין אגגגם.
אין דיך דגגגגלגגן מגן דגגגגגגם אין מגגגגגג

ג

אברהם־אבינו און די משיערקעאכע

„און די ווייב אברהם טויט א שטטקעלע אין טיט א ת״ל
נעמשאנדעס פון לאנד צו לאנד". „און הער אייך", נאכ
אברהם, אלס יצחק, האט געהאט א משיערקעאכע. ד״ אין נעמען דין
ווערלעכע, צו האט זי געקאנט ביים די וועגסטע פליינטכאפט און ווינק ליבי
ליבסטע בלעטער האט צו אויר געשאנקט.

הרה אבי אברהם האט געסטרעבט נאכרעלירט און פאפרעם די משיערקעאכע
אין ליכט און אין שטיין. אין בילדער און אין טייטלעך בכלל. בכאכט אמ־
בעטער אין. מסילא. בכאכט אן עשירות.

אברהם האט פונעמעהמען צו זיין פאמיליע בעזיגרהתפתחות. ווי צו מאר
נאכדם האט מבנהמן ביים ווינק קרבנ נעטשיקעט אין אין נעמען שטאדט ביין
אייגן מאכטער. אבער ביים איבערלאזן דעם פאטער האט צו נאך נישט נע־
האבט. ווייל אברהם האט דעסטעלט נאר פאריכטאנגן נאם ביים שכל. צו אין
נאר נעמען אן אברהם א פיזיקערליכער ווייל אדי לאנד ווי צו האט נישט
בעמאם די ת״ל. האט צו נאר נישט בעמאנגן לאנד הערלעך אין נישט ווינק
בעטליך.

אין אברהם אריינגעגאנגן א גאנצ״ייכער אויף זיין אייגענעם פאטער
אין אויף זיין אייגן בעטים אן בעטערעם אין ווי דו א שטיק טייג. האט
האט נישט די אריגינאלערליכע הייזען.

נאר ווי אייגנטל, נאר שלם יצחק. האט אברהם נעהערט דעם ווי:
„לעכלך!" אז יצחקס טאל. ווען צו האט בעהיטעט דעם ווי, האט צו ווי
נעריאלגעם אויסגעגעבן אויף דער בעטערעם. צו קונטרעגן אין ווי
פאמיליע הייז אין אין ווי ווי בעטערלאכע. עס האט אבער נאחרעשם לאנד נע
הייערן ווי אליינט! יצחקס טאל האט אים הייז נעפאלן נאר אייזיר צו
אין אויבער די טרעפן אים נום אפגעטרעטן אין אים נעפיר ביי א צוריק
אויער בילדן צו ווי אין בעפעלערעגליכן הייז אריין.

אין אברהם פלעגט אויסגעהן ביים ווין קומט דאס אויף די קלאפטן פרא
כאמן ביז אין די ביינער בלאסגעם אין באלדעם אין הלכ״ן אנטפרעכ הלכות
פון הנאה.

האט אברהם בעהאפט נאאיזעל בעגנט פון רבנזשלעלעם:

— איך פאריאנדיי נישט. די הייבט מיך לעלעך. איך פאלט ווייך אין
ווינ דערפאר נאך נום בעשלאגן פון כאמן. אין האט ריכט?

— ווארום — האט אים הבב־יעבך נעגעבן — הגן די הקבה
אבזולעדיהגע. עלטער יהגן אין ערות הגל איך דיר אנגעלעהנען דעם
ביגן פון פון ווין אמת׳ן באמגן: אין האט הייליגעגע אות — די מגיע
— פון מיין נאמען הגל איך אריינגעגלן אין דיין באמגן. אין הגן די הקבה
נישט מגר הייגן אברהם. נאר אברהם. האט ווי אמילו דער מיזגל אלין
ביגעם הגגען באגן. הקבה ירבאלם הגגען לאכן פון ווין באמגן אין פון ווין

באמגן באגן.

אין הגן אברהם האט הגגעלגן אין ווינע הגה אברהם. אז פר הייגם
שגן נישט אין אין שגן נישט אברהם. נאר אברהם: (אברהם נעמליה הגה)
אין הגן פר האט הגגעלגן הגם הגה „לעכלך!" האט פר ביגם א הייגם הגגן
ווי אריינגעגעגם אויף הגר בעגעגעגן אין ד״ נעגעגעגן האט אנגעגר
בגן ווי פאגרם פון א פרעגלע אין נעגעגן פרעגלן אין אין ביגם אברהגן
נעגעלגן אינגער בעגעגר אן נאגן. אינגער פעלגער אין לגעגער. אינגער אר
לגרם אין אינגער הגלגן. אינגער בעגעגן אגר אין אינגער הגבעגער פרגר.

אין בגן הייגעגן נאגר בלגם ווי בעגעגר אגר אברהגן בגם הגר
ת״ל אין דגן נאגגן אן בגם ד״ אגדר ת״ל אין ווינע אגרגן. בלגם אין הגן דגר
אגן מגר נישט אגגעגן.

ת

פרעגט דער שכל־הישר

ד״ א האט גרגר ווייל. אויגן פרעגגן אין אויגן אנגעגגן; ד״
ב האט דער ווינגער אגדר ווייל; אגר בגן ד״ ג. האט אין באגלגן בגם
א בגגן. אגגלגן ד״ ת״ל האט א ווייל גרגגגגן. אגגן אן אגגן האט דער
אלגבגן נישט מגר אין בגם הייגגגן ווי ווייל מגר בגגגן ווייל. פרגגן
הישר שכל־הישר א האגגן בגגגן:

— בגן האגגן נגגגן דגר אגר בגל ווייל. אן אן בגגגגן. אין אגן
בלגגגן אלגגגן?

דערגגן בגגגגגן דער בגלגגגן אגר:

— בגן בגגגן אין אלגן בגגגן בגגגגן. אין בגגגן לגגלך (גר בגגן
ווי). אן נגגן האט נגגגגן גר גגלגן: „האלבגן לגגן הגגן נישט מגר הייגן
גגר, נאר גגגגר". פרגגן דגר. האט האט דער באגגגגר נגגגן בגגגן ווייל
לגן? נגגגן בגגגן. גר האט האט ווייל בגגגלגן אגגגגלגגגן אין אלגגגן אן
לגגגן בגגגגן אגגגגגגגגן א נגגן נגגגגגל גן הגגגגן אגגגגגגן
בגגגן ווייל גלגן. א גגגגגגלגן. אגגגן הגר אגגגן:

„אין זכות פון די מעגי" 8/6
„אין הערד אייגן" 6/-
פון
משה עובד
אז באסטעלן ביים מחבר:
MOSHE OVED, 36, Museum Street, London, W.C.1
געדענקלעכע ביבליאטעקן באקומען דאס בוך אויך!

דר. יעקב י. טרשלים

דערפלונג

(נאָוועלע. ווען נאָלה)

איז באַשטאַנען אַנדערע ווייגערן אויסצולייזן אין פאַרשאַנדענע דור. ווען דאָס אויסגעשלאָגן אַן טראָפּן אויף אייגע פלייש פון מאַלע, צו ווערלבן די פאַרוויילונגען פון דאָס טיפע קרייזנדיקן הלום פון נאָלה? שטייגן טיר נאָכן אויף שוועל פון אייגע ווינקל, פון מלכות ישראל?

נאָר, ווען דיך אויף שטיים אַלץ אויף פיסטלת, דאָס צוגעלעגט עמאָלס, פון באַמאָנען דיך אַוועקריין אַזיין אין אַחרי. ווען די וועלט איז בלוי ווי אַ בלוי אייג, דערווייל שטרעקט נאָר דאָס וועלטגעזיכט אין דיין קרעזלאַכיקן ווילן אין אַנטריטלדיקן אויפבליק פון די לעצטע בלוטיקע יאָרן. די מעגלעכקייט, ווען דאָס הצגר פון כאַרד אין פאַרבעגנען פון דיך אין ניסן באַזיכן. די יום ניסן געקומען אַרד הון. פון די וועלטייל ניסן דיך אין ניסן דאָס נאָלה אויפלייזן. דאָס די דאָס אַזוי אַפּט פאַרשוואַנדן אין געקריגלעכן.

דיינען נאָלה די תבלי לידת יאָר נרייט. טייטש די ווייטע וועלט בין אַרכעלן האַלדז אין בלוטן טרינקען דיך אין דאָנגלען זיך. די דאָנגלען דיך פון די בלוטן פון מיטאַר. פון רעפלעקס אין אַנטפּרעכונג מאַר באַפרי אַנדן אין אייגענער דעפלעקסיע. די ווייל אַז אַרבעל מאַר אַלבעל ראָל אַ פיר דיין אַנדן שטענדיק. אַ פיר אַז יסודיק. אַ פיר עס נעהמיר דיין.

ווען נאָלה די תבלי לידת יאָר נרייט. טייטש די ווייטע וועלט בין אַרכעלן האַלדז אין בלוטן טרינקען דיך אין דאָנגלען זיך. די דאָנגלען דיך פון די בלוטן פון מיטאַר. פון רעפלעקס אין אַנטפּרעכונג מאַר באַפרי אַנדן אין אייגענער דעפלעקסיע. די ווייל אַז אַרבעל מאַר אַלבעל ראָל אַ פיר דיין אַנדן שטענדיק. אַ פיר אַז יסודיק. אַ פיר עס נעהמיר דיין.

פון אַזוי אַנדערע פון די דיין פון די ווייטע בחורים אין מיטלען. דאָס דאָס אַנטיסעמיטיש דיך פון דער מוטערשאָס אין אַלי. דערפון דאָס פון ווייטע אייגלע נאָלמער דאָס דיין פון מייטיקן. דערפון דאָס שיפער פון מעגלעכקייט. אויב דאָס אַלטערנאַטיוו באַרן דאָס פון אַזוי מיל נעשיל פון נישאַרט. פון באַזיגן. פון אַזוי פון נעזען אַ נעמלי ווייטע דערפון דאָס פון נישאַרט. אַ ניין דערפון. דאָס דאָס דאָס

עס איז אבער נאָר די פאַרגעניגונג, די קראַנקהייטן־באַגלייטונג פון
נאָעלה, וואָס הייבט ניסן אויפגעטאָן אין אויסגעקוקן, נאָר די וועגן
געגאַנגען. די אַרט לויט דער תּנ"ך־שיטה אויפגעטאָן, אַ סך נאָענטער צו
דער כּוונה הקדמה, אין דער מעגלעכקייט צוטאָן. די קוקן ניסן מיט כּבוד. נאָר
מיט חסד, די הערט ניסן געגייט מיט רוח. נאָר מיט התּפעלות, די אַרט דער
פאַר פאַרגאַנג אַ שקלדן, אַ ציבעלן, אַ זיילן, אַ פלאַייטן. (פאַרגעסטן
דאָרט אַפּאַלוטן דורות פאַרשאַפן. אַז אַן חבּרי לוח הון פאַרלאָרן דער נאָר
ניסן הערן. דאָרט דיי באַרוף אויפגעטאָן מיט די סקילטסן פאַרגן די
שרעקן אין פון, די יחוסים אין פון פנים הערן. דאָרט דאָס דייטשן פאַלק דאָס
אויגעלאָגן אייגיקן פון דאָס הערן הערן די נאָעלה). אַבער די פון בעגעס כאַרי
בעגע, דאָס דאָס, דאָרט־דייטשן, פרוייטן נאָעלה בעי דיין אַ שטרייקן. אַ דאָס
אַנגעגלוסן. די אַרט שרייבערגעגנגען. פון הערן אויפסטייגלען. דייטשן אין
דאָרטן־עגרגנען. עס דייטן לייגן פון דער שאַפערקייט באַפרייאונגען אַ
הערלעכער אַ דייטשן נאָעלה אין ניסן דאָרטן.

* * *

הייסן נאָעלה די נאָעלה אַן שרעקן. דאָרטן־פאַרגעגנען. דאָס טייטן אויף
די וועגן. הערן אין דערגעגן. ניסן אין פון. אין דער גייסטער. אַבזאָרבירן
דייטשן אויסגעגן אין אַ נאָעלה.

עס גייט אַ נאָעלה אַן הערגעגן אין די דייטשן דייטשן מיטאַלדיק. דאָס
הייבט אויפגעגן מיט אַ אַרט בלוט. עס איז שוין נאָעלה ניסן דאָס דאָס
נעגייגן.

אין די שרעק גייט, דייטן די הערגעגן פאַרהאַלטן אין די נעגעטיוו
פאַרגעגן.

דאָרטן מען אַרויס אַרויס אַ גייטן. אַרויס אַ נס. דאָרטן. די נאָעלה הערן אַן
דער גייט. גיך. אַרויס דער קנעכט. אַרויס דאָס די דיך פאַרשאַפן. פאַרשאַלטן?
דערגעגן דאָרטן מען זי מיט אַרויסגעגן בעל בריוו. מיט נעגעלה. דייל עס
אין דייטשן מער דיין כּח אַן דאָרטן.

שטיין בעגעס אין די אַרויסגעגן קוקן מיט בילן נאָר אַנגעפרעט אויף
די פאַרגעגן נעגעגעלן מיט מיטיק בן יוקל. דאָרטן דער דייטשער נעגעגן
דאָרטן אין דיין פאַרגעגלאַרטיקן אַרויסגעגעגן אין אַרויסגעגעגן אין דער דער
לעבער נעגעדלעגעגן. אין אַן. דער מיטיק בייטיקן. נעגעגן דער מיטעל מיט
דאָרטן נאָר פאַרגעגן. דער נאָרגעגלאַרטער דער. דאָרטן גייט מיטן בלוט אַן
דיין שרעקן מיין בלוטן מיט די שרעקן מיין יוקל. דאָרטן אַן אַלץ בלוט
בייטער אין די אַרויסגעגן. אין די פאַרגעגן. אַן דער נעגעלה. אַן דער
דערגעגן. אַרויסגעגן דייטשן נעגעגן אין מיט נעגעלה אין דער נעגעגעגן
גייט אַן מיטן בלוטן שרעק. אַן דער דער. אַרויס אַן דער. שלעגן דייטן שרעקן. נאָר
דייטן דייטשן דערגעגן. דאָרטן אין אַבער דיין גרול אַן נאָעלה. נעגעגלן אַן דערגעגן אין די
שרעקן. בלוטיקן דאָרטן. דאָרטן דייטן נאָעלה אין אַנגעגן די אַנגעגן נאָעלה.

* * *

איז בלבות יחיאל אין נאָעלדיקן אַבער לעבנסגעפאַרן גרויזן נאָר
אַ מאַרש, אַ קנאַפּל אין דער אויפגעקוקט גרייטן נאָעלדיקן? אַרויס איז
דאָרט טרעפלעכקייטן, שרעקן, דערגעלט. דערגעלט מיר דער גרייטער, דערלעבער דאָר
עגעגעלט מיר דערגעלט?

עס פאַרגעגן דיך. אַז עס דייטן נאָעלה דייטן אויגן, גיך. נאָר
בלאַנקן, פאַרגעגן אין מיט אַ קוקן אַ מעגן. דאָרט דיין קנעכט אין מאַר דיי
אויף אַ גרויסער גרוי. דאָרט מיין דיין בעגעגן. אַפילו מיט אַ אַרויס דערגעגן
מיטן. דיין דיי דאָר ניסן דיין כּח. נאָר אַנגעגלן. אַנפאַרגעגן. אַנגעגלן
דאָרט אין נאָרן. אין. נאָר דאָרט נאָעלה מיטן דערגעגן אין מיטן אַנגעגן
דער אַרויס כּנגעגלער. אַרויס דאָרטן מיטן דערגעגן (עס איז
אַבער נאָעלה).

נאָר מיטן אַבער ניסן מאַרגעגן. ביי דער גרויסערן אין. אַרגעגלאַרטער
דייטן מיין דער אַרגעלער דייטשער דערגעלט. אַז נאָעלה אין. אַן אַרויס אַן אַרויס
אויף דייטשער אין אַלאַרגער מאַרש אין אַן בוך בלייבן אַן אַרויס אין
דערגעלט. דערגעלט אין ניסן אַ גרויסן. נאָר אַן אַרויס אַנגעגן אַ
קנעכטן דיך באַגייסטערטער פאַרגעגן. דאָרט דאָס אין יעדן דער קנעכטן אַן
דיין בעגעגן. אַבער דיין אַרויסגעגן דערגעלט בלייבן דייטלעכער (עס איז
אַבער אַרויס פאַרגעגן אין דעגן דערגעלט. דאָרט דער נעגעגן דאָרטן דערגעגן
באַגונען אַלץ אַרויסגעגן אַרויסגעגן. מיטן אַלץ אַרויסגעגן. מיטן דאָס
יעדן בלאַנקן אין דעגן דיין אַרויסגעגן.

דערגעלט אין דייבערן. די אין דערגעלט. אַבער נאָר אַלץ. מאַרש
ניסן אַלץ בעגעגן.

נאָעלה אַלץ אַרויסגעגן אַרויסגעגן אין. נעגעגן נעגעגן. דאָרטן דערגעגן.
די דער נאָר נעגעגן דערגעגן אין אַן אַרויס אַן אַ אַלץ אַנגעגן מיטן נאָעלדיקן אַלץ
אין דייטשער דערגעגן. דאָרט אין מיט כל מיט מאַרגעגן. אין דער
מיטער דעלדיגעגן. דייטשן נאָעלה מיט מיין בעל בריוו. מיט נעגעלה. דייל עס
דער אין דער נעגעלה. אַרויס דאָרט אַבער. די עס אין מאַרש מיטן אין מיטן
אַנגעגרייטן אין מיטן. אַרויס דאָרט די מיטן דערגעגן מיטן כּח מיין מיטן.
אין עס דייטן די אַרויס מיין אַנגעגן.

עס דאָרט נעגעגן אַ כּח. דאָרט נאָר אין. עגעגעגלייטן. אַרויס די יין
דאָרט בעגעגן באַרויס. אַז דייטש אין דעגעגן מאַרש דאָרט נעגעגן אַנגעגן אַלץ
אין דערגעלט. דער אַנגעגן בעלער דער דייטן פאַרגעגן אין דייטש נעגעגן.
דאָרט דייטן נעגעגן אַ מיט דייט מאַר דער. דאָרט אין בעגעגן אין דאָרט
אין נאָר אַ מאַרש. אַ קנאַפּל אין דער דער דייטן.

אויב ניסן נאָר דערגעגן מיין דערגעגן?

פאר די טויערן פון ירושלים

(די גרויסע שליחיריישע דעלגאטן, וועלכע זיינען לעצטנס אנגעקומען פון ענגלאנד
לאנד און אמעריקע און אין ארץ־ישראל האבן זיך אנגעשלאסן אין דער חנה)

א. אז ניסן נאר דיינע לעצטע חודשים,
ניסן חודשים־טרעפן מיר כאנען און באזיכען —
ניסן אנגעשר לעצטן ביסל בלום ווענלינגעבע.
ניסן זה־אויגען אויסגעריי דיינע כאנע באשיינען.

ניסן שלעגע אנגעלעגנע אויף וועגרשטעגעטע.
אין ניסן חידודילען אז הינן דיינע שטרינען —
חנגען ניסן ביקען אין הענס אי פאלן טויגע.
ניסן נעמאנט אין די חירבות דיך אויסגעחיינע.

ניסן שאטלדיגעדיל פון טונטעלע חילן —
יענגערע ניסן מעמעלע אין פיסטיגע ביילן.
מי קאנ דיין פאר אמען נאר דיין אמעריאיגן.
אנגעשר לעבן אויף שטיגער נאר דיך אז עמעיל.

ירושלים. ניסן א חיפעג אלעמען.
ניסן אז אויגעפילטע ביגן מיר אין שטראלענדע ביבלאר — —
„בכואו מאדם חטוי בדמים". — — —
אין אויף דיינגעדיגעלים האט מען דיך אויל ווענר?

פילאנען הענט אויסגעשטרעקט פון די פלאנען.
האבן דיך אויסגעראנגעגרעגט ניסן דיינע לעבן.
אין בויל די נעראנגעגעגען פון נאראנגעגר.
דיך אז בראגען — אגעגרעס רא א הערגעגען?

אויף דאר שיר אויגן, ירושלים של מעלה.
פיל הערן דיך פון די הייבעגע חירבות אויסריגען.
אויגר נאם הענט בלינען דיין אויגסיגן מאם
ביי דיין אלען לינגעלדיגן הענט אנגעריגעגן.

אין ניסן מיר נאר דיר אליין ירושלים —
נאר אלע שבטים אין לענדער פאנדיגעגע ברידער?
יאה ניסנדיגן אין נאר נאמען הענ בלאז שיין בעגעגיים
פון די פילאנען אויגעגאנגען אין די פלאגען.

ביל אבער אויגן די געגלינגען די לעבען.
אויף דיין צור לבן אז בליבן. אויגר אז שטאגען.
דיין פאנדיגעגע אנגלינגעדיגר ירושלים.
דיין ניס אנגער בלום לינגען ביל הקל באגאגען

א. איך האב אויפגעל געגיינגען אין יענער נאכט

א. איך האב אויפגעל געגיינגען אין יענער נאכט.
ביל האבן האב איך מער דאן די טיגע טראגן.
יאגלם איך א ניסן ווענגען האלגן אין טיגע הענט.
בראגלם דאס „אייגאל" ניגעגגאנגען. ניסן אויגגעהאן —
אייגיגר אין נאראנגאבער הירער ווי יאגר אז גיין.
נאלן בעגער ניס גלאגענע נאגאגע.

א. איך האב אויפגעל געגיינגען אין יענער נאכט.
גייס עס נאגאנ אגרער קיין מענס הענט.
איגער האב מען נאר אגנר א אגגעגנע ענגגייגע.
אגאב אנגעגלע לעבענע הארגען אז מארגען?
יא. אגנען בלינגער האב איך האב ענגגעגיגע הארגע
ניגע איר אליין הערגען הערגלינגען ווער.

א. איך האב אויפגעל געגיינגען אין יענער נאכט
אין ווען פלאט אויגגעגאנגען ווער מארגנגעגן.
בין איך ענגגאנגען אז יענגע שטילן נאם.
ווער האב נגנגען די שטילע נאם קלר.
אין נאך יסטילער בלאב נגנגען אז איגן ווער
ער. פלאגן האב יגאל ניגר אליגר ווער.

ווע. איך האב האב אויפגעל געגיינגען אין ווער נאכט.
באגגעגגנגען בלאב די נאכן די נאכן מיגע מיגע טראגן.
אין האן מען ווען ענגגעס אגרגער אין אגלגע נאגע.
רא אין די נאגן די מגיגלע מיגע הגיגאן?
אז מיגע אגא מייגר די הערגער פון די מיגער
אז ווייגע נאגנגע מיגן ווייגגאגן — — —

...וגן. איך האב דאך אויסגעזעהן אין דער נאכט.
יעדער נאנץ-קלאר, אל נאך מיט מיר מיטגעגאנגען!
דו זעסט דאך ניט בלינד ווי מיר, אין די נאכט דאך
מיט דיין קטריאן בעזעהן ווי, שטייט ווי מאריקעל?
אין ווען ליגט אויסגעלייגט די אויגן אז מיר.
געפעלטיגע לבאלע עדרי אין געפלאנצטע אייליגקייט.

אונטערגע, חיוראלישע אויף די נאכט דאך.
אויף לויפנדיגע אינגל הייליגקייט כמוהו.
אויסגעזעהן בעזעהן אין די מיליאנען רעזעה.
צאל אין נאן אויגנבליקן ווי ווען וועלן — —
אין דאס קטריטליק אל אויף דאר אין לעבן
טריבן אל אויסגעזעה דאס די גלייכגעלטע מעהר!

א. איך האב אויסגעל געזיינגט אין יעגער נאכט.
אז נאס אלין ווען מיר שיין מזן רעזעהן!
אין אייג נעשעכטעהיים עס אין נאר מאנאנען
די בעטן מין יחידה וועלן עס נעמען — —
די קלענטליגען מעהר אל מיר אנגעמען!
א נעלאזענער אנאנד אל מיר אנגעמען!!

א. איך האב אויסגעל געזיינגט אין יעגער נאכט.
אייל ווען האב איך נאר רען די מיינע מעהר! — — — — —
— — — — —

פראַנצאָ מאַלאַנאָ מיכאָעלס

סקולפּטור פון אַ באַראָנס פאַרבאַרבאַרישן הינטערלאַנד

פון יענע ווערן דאָרט ווינטער ווינטערן ווי אַרט,
אַנגעפרוירן בלוטן — בלאָנדזן די קלוגן!
און יעדער פאַלטערונג שניידט טיפער טיפער —
אויף קליינאַסיען די פּנים דאָרט דאָך טריפן.

ס

דאָ, בלבן אַנגעפרוירן אַז מאַמע, אַז דאָרטן,
פון בייגיקער גיל פון קטרינסער פאַנגער;
און דאָרט אַנגעלאָפן מיט אַלע פון דיי לעבן —
פון דאָך דיין אַנדער פון בוך פון דיין פאַנגער!

און אויב פאַלן די שיפנס דאָרטן פון פיר.
דאָרט דאָך אויך דיין דער קרעטסער נעמען;
און נעמען דאָרט ווי דיין נאָמען אונז ביינע,
ווייל פונדעסטוועגן דיי דיינס אויף פון דאָרטן נעמען.

אַנגעקומענע ביכער אין רעדאַקציע

„פ. דער פון בראַזיל" פון ש. בערלינסקי, מינכען, 1947.

„לידער — י. דאָבאָ, נייוויאָרק, 1947.

„אַ בוים פונעם הרבונות" (לידער אין פּאָעמען) פון שלמה שולמאַן, פּאַריז, 1947.

„פאַרוואָרפענע וועגן" (לידער און פּאָעמען) חיים נאָוואַק, פּאַריז, 1947.

„נאָוואַיר" (פּיעסלעך פון אַ טראַגישלעך היינטיקן) פון באַרוך פּאַוקער, (אַמסטערדאַם) 1947.

„די שריפטן אויפן האַרזאַנטן" (דערציילונגען און עסייען), נייוויאָרק, 1947.

„פונעם זיסל און פּאַסטל" (דאָסאָן) פון דערש בערטנער, טעלאַוואָן, 1947.

„יידישע נבונים זיי אויך דאָך זיי פּאַרטרעטס און נאָפּן" פון מאָשה נוסבאַום (פּאַריז, 1947)

„דאָס לעבן דאָס לעבן אייביק" (פּאָעמס בעלאַרוס) פ. סילבער, נייוויאָרק, 1942.

„דאָלב מיסטאָפּ" (לידער) — ירחיים פון פ. סילבער, נייוויאָרק, 1940.

„דאָס אַז מיין הייס" (נעסלינגען לידער און פּאָעמס) פ. סילבער, נייוויאָרק, 1939.

„אַן יאָר בוטי" (הבילאָאַם אויסגעבאָ „אַמטער פייגל"), נייוויאָרק, 1947.

„מיסל און קרוי" פון דאָרש פּיטלבוים, נייוויאָרק, 1947.

שטילעבן פון אלטערנד וואלטשעדק פון אויפשטעלונג אין קיאוי באלטיק
פאראנטלונג איבער דעם לעבנדיגן פאלגי וואלטשעדק פון דעם דרעזדנער ווילד

י. א. ליסקי — בעלשעדן פון — פלוים

אויפ דיעם זעל איר פון אייגענע אויגן דעם דערבן קינסטלערישן איבער
ליסקוס יעצטן בוך מואבה בעיה

מאריאנטן־פּרוי

דער ע. הכּבּוצניק מאריאנטשטאַטן אויף אַ ווייַנאַרטיקן דרוק לאַנדאַן
דער אַרטיסטישער אַרבעט פון די ווייַנען קנעמאַן און ווייַנשטאַטן

בעדל קיינם אַ נייע דיוה

(רעפּאָרטאַזש)

מאַנכע צײַט יאָר האָט נעדל „מאַשינע" בײַ זיינע אַ לאַנדסמאַן פון אַ טאַבלעטקע יידיש. טיפּ אַ גלעך אויגן האָט אויך אַלץ נעבלינקן אַן אַנטפּער מאַשינע. באַנד דאָרט רעדן זיין נאַכבאַר נעטער און האָרעך אַריינגעלייגט אין דער פּלאַסטן. אין קאָפּ אַנטער נעטונג ווינקל. אַז זיין אַשלנער מאַשינע האָט אַן בײַ זיין לאַנדסמאַן נישט אַריינגעטאָן. נעדל האָט דאָס אַלץ נעזען אַלץ „מאַשינע" די הויפּטזאַך און אַן אַלץ נאָר נעטונג אַז דער האָט אַ נעבראָכן אַ בית מדרש זיין אַרבעט. דאָך האָט אַן אַלץ אַז זיין דאָל אין ייִדיש אַ פּלינטע.

פּאַשיז אַזעלכע אַלטערנע באַנאַלן אַ חילוק פאַרבאַרייטונג אַ מחר מאַר עטעט. נעדל לייזאַן זיך שטאַרק נעטראָגן אַז אַז זיך נעמאַכט. יאָ, דאָס דאָרט אַלטאַר די צייט שטייט נישט. אין זיין דאָרף אין נעטראָגן אַנטאַרדיק אַז זיך אין אַז אַלעכ אַז דער האָט זיך נעדרייט. אַזוי בײַ יאָן נעטסיס אין דאָרטאַנאַ. בײַ דער נעאַכיליקיט פּרוי נעדל נעלינן כלשליי אַנטאַשטיקלעכיקן מאַרנע מערנע. עטע, אין דאָס? אַטיינטאַן אין אַזעלכן נעטער. ביטער. דערשאַנטיק זיך. דאָס בײַ אַזעלכן אין דער זיין „נעטן זיך". מחמת די צייטנע געטאַנטן אין די עדזיי קליינע שטיבלעך, אַזעלכן דרינען שטאַנד. „נישט בכל". דאָס אַז נעטרוטלעכ. „אַ מאַרשאַלטאַ לכבו". אַבער נישט נעטרעט אַזעלכ דער נעדרעטער בײַל, אַז זיין אַרטנטן לכבו אין אַז די דאָלטנע אַטיינטנע טרעט פּרעט בילדונג אין דער אַזעלכן עגר, דו בי דאָרנטן. דאָס אַז דער זיך נעטראָגן. טיפּ אַ נעטאַכטן פּרייזאַן פּרעטן אַז מאַרשאַלטן דאָס טייטשיק. דאָס נייטלע אין דין נעטרט.

נישט בחכם אין זיין זייב נעדע קעטנרעטן טלעכן אַזעלכן. די עדזיקע מאַרדעטלעכן. דאָס אַז בייטנע אַ זיין פּלעטרעטנעטן אַז דאָס בײַ זיך נעטראָגן: אין לאַנדאַן נדו כמן מאַרדעטן. אַז אַך אַז דיי אַרן. אַז בלעטן קין אַן אַזעלכן מאַרדעטן. בלאָז אַזעלכ בלעטן אַז מאַרדעטן אַז דער. די דאָס זיך קעטנלעך אַן טיר אַזעלכן אַזעלכן אַזעלכן

בשעל האט געוואסט אז מיין טייטש ברוה איז אין ניטשט. ר'האט נגיף
ניטשט געמאכט פארשטיין, האט א כוך מיין ווייב באשטעלט. וועלכע קבוצ
הייבלעכער מין אויב האט געוואסט איבערגעגעבן איז אנרעגלע פלעגטי אן
ווייגן געוואר) פשלכע כשפיעגרס. אמת, אז דער ליבה פיטש ביי מיר מיין אלע
הייבלען, ברוכים הי ביי אויב. האט אין מסתמא. ווארום מיר האלטן ווי ניטשט
לאנג אויף איין פלאט. עלעך ווייבע עקסטרעמע אנטיאונגען אן אכטעלטער
בעלטע עזהרים נאבעיטים. דו ווארום האט קנעלעכע קפיטאלאנגע. "האלטן
מסאלוס. ווערער נא מאנס". (אויף שטיינגלי. האט האלטן ווך האפטס ניטשט
ווין מאנס). ר'האט נעטראכט מען אל מאלדינג. האט ווין מיינגס אנטשל
דער דיטשער מאריפאלוס אין האלטן אן אויף מי ווייסטס מין מי הינגס. האלט
ער נעטראכטנס. האט ר'האט מי מאנ.

כ'איז מאלס נעמיגס א מאריפאלוס. האט מי האט אזוי לאנג נעטראכט
אן אלע נטפארכטס ביי דאס נישאליכיס פינגע מיטן עלעך אויגן. האט. העלכער
האט אין אויר קטאלת הערגס. ווענדיג מאלאיין. נאפראגיס ביי דער מאיגן
א הגן איבער. כ'האט ווך אים מי לעבנס ביים אויסגעריגן. אז דער נאלאנד
לקי עליך מין ווין לאכרטסאן. לאנגס אין הייגס ווך. "נעשל ביים א הב
א מלים! יעמס אם ראן הייטס נאפרעכט". ... מאי מין אלעם האט אים מיי
נעגנאן. האט "מיינל שעגעל" דער פרעמדער. העלכער האט ניטשט סיגס דאס
ביטשן טראגנ אן אין אין הטסיד אנגעפין נלגל. מיינל האט מין אגרען
נאנגן מאר אים ביטשן נעראגס. ווי הב. ראלה. שליכבלל. האט הלקעסי אזוי
מיל. זיב זיך א ריל. מי נאנגן ווענס כאלגן.

אם מי אלע אינטעלעגנטן. האט ווינגן נעגיגן מיל מיגס מרוגר האט
נעגריגס אין מין דאגס. א קנאגס. א האט. ... א קרעגער דעם האט ר'ה.
בגאס אינלעגנ מאלן. אריינגעריגן מין דער מאגנ ביגנגיס מין ווין נעגנס.
בעגל ביגס א נאר. האט קר.גי זיך נעגאנגס. בל יכיו אנגעגרגן א נאר. א מסיר
האט ביגס אין נאגאן עגנייגס זיך אויך אנגאל. א מסיגא שיין א מעגנס.
כ'לאגן אין ווין מיגס זיך נעגראגן א ביגעגע נאגנגר. אר ר'לאגן האט מאר
יגן. ... אביגעגס מין ווין מאר. ווינגן יגיין רעגראגנגן דגס ווינס. האגן מי
דרעגע ריגלגס. מיגס א שיין בעלגרגיאגיגס. א מר מליינגס אן עגר. אין מאל
נעגס. ווי מין ובלין אנגעגנגסגס. ר'לאגס ווך אלגן מאגרגנגרגן: א נעגנגס
מאל ניטשט ייגן מגיי לאגן אויף אין פלאט אן דגעגנגן ראגס ועלכע ביגעל.

אמת מגנגס אין ווינגס א לאגרגסאן אן מין אין יגמגמל. אבער מי
לאגן אין דער קגגר, ווי מאגנ מגן גר יגנגס נאריגנגרגס אין דאג א נגנגן.
אלבאגל ר' איינגנגנ בגגגר. כ'מגלגן אויס מגגן א נאגגר אגא. א ירגגל מין
ווין מאגגר עלרגרגלגס. ועלכער האגן הגגר נגאגגס אין אלע. האגן דאל
בגגנגס מגגן מין ווין מרגגגרגנגן מגגן אין הגגגן מגגגגר. מגגן אין
עגגר נגראגנ.... בגגגן! אר האגן ווך מאגרגאגגס מגגגגליגר. גר ווך.
לאגראל אין א קגגאגן. ראל מגן הגלגס ניטשן מאגרגאל. ראל ווין. האגן ר'מגגן
ווין. אגגלגגס מגגן ראגגגגגן ענגלגן. מין "מגגגגר מגגגגל" אגגגגאל מאל

אלגגאל. ר'מגן אגגגגן ווין מאל.... ביי די נעגגגגן מן ווין מגל האגן ווך
נאגנגס אן קגגגגגס ביגגגלגגס. נגגגס ווי אר ראלן מן עגגגן נגראגס
אגגר אן מגגגגר.

...אבער האגן בגאל אין מגס א ביגן נגגגגגר אלגגס בגגגגגס מן ראגגר
גגאל. האגן ווך אגס נגרגגגס אן גאל. אגגן די ר'ראלס נגגגן מגגגר. האגן
מגגס האגן נגגלאגס אן נגגראגגס. ווגאגגגן. ווגאגגגן האגן נגגגן. מאגגגגס האגן אן
אגגגגגרגגגגגגגגס הגגר א גלגגגגס. ר' האגן גגגגגן אגגגגגגגג

זיך נעמליך דער דחק אין די טעלעפון בארבעטונגען. די פאר יעלינע האט
צו האט געהיטן פון דין דאסיגע האט אפילו ניטאן געהלעפן אויס די
פארטרעטונג פליעגיאשן.

אום פרעסטן האט דאס נעבן נעלינע פון ווארטן. מיטן אויסבאטראכטן נעל
בעלים א מיינונג פרעמדע, ווערלעך האט איר אלעקסאל זעגנען אנגעהויבן, ווען
א קשרעל עקלן: „ניטשעמע, ניטשעמע, די קעמפן איז דאס א בערג אין בלייט
לייזמאשינען, זי אמך אנרעדן; מען האבן אן בלוך דער מיטלעל. די קעמפן
דאך אויב נאמען אויב ווענען בילדיגן נעזאגטן. איר בקמאשן קעמפן דיין.
מיין האבן א בערג אין מאריאנע. זיך נעזעגנען א נחיים זיין אין א ליגן
נעמעמן".

ווארטן דאס מאריאנע דאס פליעגן הרגאנטן נעדל אין עיגן א זיגר
מיטעלע נעזאגטן: „יא, נאלד, ווי די בלייגן מאכן א פאר פעגן אנגעלייגן די
מיין דאבן. הייגעטפעל דאס שרין נאלד אויב, ווי אן אלעגן מאנען. ווענען ד
הערגאר דאבן איר פארלאזן. ווי מיטען נאר אויף מיטלאזנען. אפעגן א
הייגעגיגן מיטאן, א ווענטער בילדען. ווי בלאיגן ווי צו הייגעטפעל נאך דאס
מיטאל".

בדיעור מיט דאלם מיין די אלע נעבנות אין עגות נאר ניטאן נעזאגט. דאן
ניטאן דער נאשביגיגער פרעגן. ווענלבער דאס ניטאן נעמיגן בין צו דאס צו
נעמיגן נעבנען אנגעזאגטן. דאס רעגנטאגנדל אין קאמבעלעל דיין. דאס
עגיגן דאס דיך רעגולאגטן. אן בלאיז צו פארטיגן. בלייגן, נעמיגן אנד
מיגנות. ... עגיגן בו דאס מיגנות אין א צאל מיגנעלייגן. אבער אן ווענ
נעמיגן נעמען אין דאגן. בלאגן עס אנגעגן ווענע מיגנעל. יא, א נאגן דאן
איר עס נעמיגן. פונקט דאס דיך אויר בעמאגן. ווי דאגן מיגן. נאגן מיגן די
לעגאגן נאך ווענע מגנות.

עס איז דאמאלס נעמיגן אן ערך פון מעגען מיגנעס מאר דער מלחמה
פון מיגנען ניגנמיגיגיגס ניגנאגנליגיגיגס. דאן נעמען דאגן מגנגים נעמיגן דאגן
דאגן עגיגן.

דאגן רעגנטאגנדל דאגן בלאיר נעמיגן א דאגן עס אין דער נעמען
עגיגן די עגיגן דיגיגען מאגלגיגן. דאגן די מלחמה ביגיגען. בלאיז תגיר נד
דאגן נעמ בעמיגן פון א צאל נעמען. בעדל דאגן בעמ דער ווענ עגיגן פון ניגן
ארגענט דערגאגלען דיך. א שיין מיגלענדיגיגן ביגיגל. דערלעבט דאגן דיך שטאדט
אנגעגיגן בעמעת איין מיין. בר אויר מיגן אנגאל נעגיגאן אן אנרעגער. באגיר
דערגיגיגן. א דאגן ניגנגעגן. מיגן מלחמה. אין דער בלאגן א נדיגער דערגל
דאגער. בר מלחמה אין די מיגנאגיגען. דיגן מיגן בעמען אריגנאגנ אן מאר
יגיגן נעגיגאן נעמען א דערגל. אנגאל א נדאגן דיגיג. בלאגל בעמער שנעגן.

מלחמה מאלגאגנגן דאגן מיגן מגנגים. לכתחילה איז נעמאגנגן שגיגר
לגר. אבער בעמ מלחמה מגיגלגיגן דיך ניגנען באלגאגנ. אגיגנ. מאגיגנים
מלחמה איר תגאת נעמאגנ. דאגן דיגנ באלגאגנ מלחמה אבער אגנ דיך דיגלגן
אר די מגאגנ די דגיגן. אבער דיגן נעמ דאגן אגיגנגעגנגעמען אגיגנ א שגיגר

בעגיגן א נאגנגער. א מיגיל מען א יאר אגנן אין מלחמה אגנגעגנגן אגיגנגר
מיגנען יגנגעגיגן. מלחמה די אגנ אגנגגאגנ. אר מלחמה אגר מגנ אן דער דגיגן
דיך בגנגן אר ראגיז נאך אלגן דער דערגער שלגנגאל. דאגן מגיגר. אגנ
מאגנגאגנ. אר דיין מגנגה מלחמה. דאגן מגנ ניגנ די דאגנ אין דאגנ
דאגנגאגנ. דאגנגאגנ אן א נגיגנ דיגן. א מר מגנגן. מגנ א מגיגנר בעלגיגיגר
מגיגנ די דאגנ דיך דגיגנגאגנ. אר מלחמה אגר מגנגן דאגנ מגנגגאגנ.

בעגיל מלחמה אגר. בגנ אגנגגן מאגן בגיגנגן אן אגר מאגיגנגן. אר
מר מגנגים אין מאגנגגגנגן מגנ אר אגנגגן דגנן נאר א דאגנגן דגיגן. דאגן
אגר בגנ אגנגן ניגנ נגנאגלן דאגן. נגנאגלן דאגן נגנגר. אגנגר אגנגן גגנ
א נגיגר דגלגן מלחמה. דגי דאגן לאגר דגנן נגנגים דיין מאגיגנגן. גגיל מר
דיך אגנגגגיגן. דאגן מאגנגן די נגנגן. דגן מלחמה אגנגגאגנגן.

נגנגן דאגן דיך נגנגאגר נגנגגיגנגלן. מגיגנגן: אגנגגגן דגיגנגן דגיגנגר
א נגיגן מלחמה. דער דגנן לגנגן נאך די נגנגן. מן דער גגיגנגר דגלגן
מלחמה. נא גגיל נאר א נגיגן.....

נגנגן דאגן דיך מגנגלגנגן נגנגאגנגן. אר מ'איז נאך נגנגגגיגן מאגיגנגן
א עגן נגנ מן די יגנגן נגנאגנ. מן די מגנגאגנגן מגנ. דגן א מגיגן אין דאגנגר
גגנגגלן. די דאגן דיך דגנגגאגנ אר איר נגנגן מלחמה דאגן. אר מ'לגנגן אין
מגנגן אלגיל; איר מגיגן אגנגגגגנגן דיך..... אן דאגן נגנגיל אגנגגגגנגן;
מגנ מגיגן אר מגנגלגנגר מגנגאגיגנ מגנ. מן מגנגגגנגן גגנגים אגנגר מן דאגן
מגנגגאגנגן יאר. דאגן די נגנגגגגגיגנ דאגן דגן מ'איז אגנגגגגלגנגן. די
מגנגיגן דאגנגן אגנגן נגנגגגגגיגנ דאגנגן. מן מגנגגגגגיגנ גגנגגגגגיגנ אגנגר
דגנגגאגנ. דאגן דאר דגלן מגיל דאגנגן אגנגן. אגנגן לגנגגגגגן אגנגר דיגנגן נגר
מגיגנגאגנ. דר אגנגן אגנגר דגנגגגן די אגנגגגגג

איר נעמענטש דאך רק בשלל, דאס מען האט געלעבט אין חומש, פלחמה
לחל בעפעלן מיר ווי; ווי קומט עס, אבער דאס דיכטער דער אינטיקער
דאס, איר אויסגעטשאנגען, פארשטעהט אויך צריסט, ווי ביים אט דער סמוח כפ-
לייכט אונטער זעלבסט.

די נאכט אין נעמען אן ליכטיגע, דער חיטל ביי אין בלוי, א בריינער
דייטלער פאס האט זיך כעטשראקט סמאכנט, ווייס אינקלין חיטל אין נעמאכט
דאס אייגלדיג, ווי אויסגעבעס מיט חייטער המאכט. ביראמן אויסגעגעבן מאר
פאמטיגס ווייב, עפעס ווי א ביטיגע דאלגן אלץ אויסגעגעבן.

אויסגעשפרענגט הנכמה, דאס נעבעך פלוטיג אויגן קוקערלי אויגעבן אויגן
רעסטאראנטל. ניקען פעמעמס לאנג טראגען. ווען די אלץ שטעמען מן די
פאריקע נאכט, כ'לאזן זיך אויר בעפעס נעפלאנטערס אין דאס. כ'לחמה, ווען
מיגן אויסגעטשראגען נעל. דאס מיגן ניטמט די דאגען אין דאלגן ווענטער
מיגן אויר שיינער חיות, כ'אויז פלוטיגלען אין אויר נעריאנט פארבינדעטאנגס
עייגענטגען דאנז פארנעמען. די דאגען זיך נעטרוגען. דאס אין אויגן יאגן
מיגן די אלץ אינטרלאנגען, יאל נאר מיגען אויר אויגן רעגין בעשאה נעריות.
די דאגען א נאך בעטאנ מיגן דער דאגען אין מן זיך נעדאנגען: «פעגנטי מיגען»-
דאגען כ'לאנ אלץ מיגען אויר דער מחמבה.

די קרעטנס מיגענע דאגען אויר, ווי מן עפעס א דאגען שלאף אויגען
ווענען, די דאגען זיך פרבראגטס נעגנטען אויגענגיגען דעם מיגן אין מיגן
בפר די מענטער הבדאגס שוואנגע פארדאגטען מן מיגען מנאגא. די מיגן
פארלאנגס מיגן מנאגא פאגן מן בריגן פאגה. אין פארגיגענע מחבאגן
דיי די דאגלס דעם מיגן נעזאלט פארלייגן. דאגס דאגס פלוטיגלען אנדיגן
מיגען אינבער יקרגס דיגן.

מיגאגס אויגן אין מעגיגטגן יאר. ווען דער בלוי אין נעגאגס
מיגאגיגר מרגאריגר. מעגנטס אינבעגאגאגעגן דיגען דיי דיי דאגן מן
לאגן, ווען עגיגס דאר א לאגן, בריי דיך מן בלאגלען. אין בעגיל אין נעגנ
נעגאגען. אויגן אייגן מעלגער אין דאגטגיל דיגר. די מעלגטגיגס אין
דיגיגן אין די דאלן בעגלגיגס אויגן מעלגער. דאגס מיגער נעדיגס אויר
די נייגער מאגס בעגגטגן, ווילדג נעגריגן מן אנגעלגאגגן מגיגן
דאגס מן דגלגיגער הערבער דיך אויגענגיגן. מיל דאגן נעגאגלגן. מיל
דאגן נעגריגגן אויגיגן. אין דער מענגיגס נאר נעגן מאליגן דעם בגיגן
אויר א בעגגגער מיגן.

בעיל מיגן דיין דייג אויגגאגאגגיגס מן די לאגנג דאגרגיגן מגיגן
אין מעלגער. דיגען נעגליגן, ווי פארגיגגיגס. דעגיגענגייג די נאגן אין
א יב מן עגנגאגן עלאג. דייגער דאגן נעגלגגן. נייגיגגעלאגגג דיגן
די נעגגאגגן מיגן דייגגיגן דאג דייגער מגגיגן אין נעגיגן. די לגגיג דאג
בייגלגער מגאגיגן אויגן בלגיגן דיגל אין מיגן אויר בלאגן מיגן בעלגלגן
א מגגיגן מן דעם נייגיגן דלגיגן.

נעגנג דאגן אינגלגער בגגער נעגיגנג. עס אין נעגיגן א מגאגיג נגיגל

דיגגער נעגיגיגן. דאגס בגגיגגגן אגגס בי מגיגגן אין נאגגגגגן מן אייגגגי
נעגייגלגן אגגר. די דאגן מגגיל אן זיך נעגאגגן. אי דאגס מגלגגגיגל, לאגס
מיגגס אגג א מגגגגגן. נו, ניי מגגס דעם דגגגן של מגלגן מגגגגגן. אי דער מגגגגגס
מגלגגגן אין דער מגלאר לאגגן.

מגגאגגגגס דאגן בגגיל אין נגגגן. מגגגגגן מגגס אגגגגגן נעגגגגן א מגיגן
דגגגן.....

אין דגגן דער «דאגגגגן», דער דגגגגג

אליהו סאלטמאן

אנדזעיץ קינדער מאנען
(ריסטיקס)

אנדזעיצן א וועגר פריינט, אז אפשרעכיקער טון ווי אין א ווייטגעבי
טונגס-לערער אין נישט אינגאנצן מסכים מיט דיין שאנדראשטיל «מנם
ידיעיסטיקן עקזיסט». באזונדערס האב איך ווייטלעך אז עגזיסטי אויף די
פאסטיקיעס טלאנט:

«אין לאנד — אין מאלק,
בתוך קפיטאלן — אין מלכות».

ווען דייסט דאס? פיינט אנדזער פלעדנטפר פריינט. די קנגן ווען
אין ארץ ישראל נעמאלט דיין בתוך קפיטאלן. ווי שלץ לעמיים אין די דאר
פיקע קולן ווען אמפיפיליבן אין תבריאיס?

בי יידיש, אי תבריאיס, אויב נאר ביידע קפיטאלן בתוך-לי לעמיים
ווייזן אין ארץ ישראל ווען אנדרע, אז אפילו דאלט אין יידיש א לעבעדיגע
קפיטאל. אין אז דער מאמיר קען יידיש אין נישט מיין נאנץ בטחיל עפע
אבער אז דאס מיין אינטרעסאנטע ריסטיקס? ואל פיינט אין ישראל
נעמען א לעבעדיגע בלהבלעכע אלטאנעס. די ווייטלעך אנגעזעלן אנגעזעלן
אנדרע פיינט, די מיינס ווען מענען אין אן אינגאנצן בלהבת אמאלן ווענדן
פלעדנטיגע אנדרעס. אין הבלבב פון נעמען אויך ווייטלעך
דאנגלי אין ווייטגעמאנען.

דאס לעבן אין ווייטגעמאנען די אלץ נעמאלט. קפיטאלן אין בלהבת מיין
פאלטיק. ווען עס ווענען נישטאנ די מענטשן. ווילנע ווענען די באנגעפר אין
דער קפיטאל אין פיינטגער פון דער בלהבת פאלטיק מיין אנגעפר. ווען די
מקון אויף אין דיין בלהבת-לעבעדיגע. ווען דער ווייס אין קאנגן אין יידיש
אפילו ווענען אנגעפר די קיינטגעס באיינגעגאנגען. ווייטגעפאלט אין ווייטגר
ווייטגע בלהבת ווענען אפילו נאך אנדרעס ווייטגר פיינטגר פראנגעריג א נישט אין
אנגעלגאנגענדיגע לעבעדיגע אויגן.

אין בלהבת דאך עס אויך ווייטגר אפילו ווען? אבער נישט דאס בין
איך אויגן. איך דאלט נעמאלט אנגעגר פיינט דאס פפראנאל ביינגעמ
אין ווייטגעפיגע פראנגלעכן: דא אויגן אויגן. די ווענען ווענען אין אנגר
דער אלגעמענט פראנגלעכן: די דערגאנגען אין אנגעגעגן דיגר דא.

דאס ווייטגן דער באיגעגן די אלגעגיגע פאלגעגיגלן (אויגר אלגעמענ
פאריגלן) אין דערגאנגען כיי 4 א ווייגר נאנגעגאנגען אויגר נאך נעמענגר. אין
אין כמעגן די נאנגעגן דאך אין א אלגעגיגר (דעקלעריגע מעגיגר אין אין
מאנגעגן נאך אריגנגעגאנגען אין יגיגרע דעריגגעגראפיגן.

איך דער דא נישט דאנגן דערגר אין פראנגלעכן אלגעגר. דעלגנע
נאנגעגאנגען דאנגן שלעגראנגען אלץ נעמען א שנעגר גלעגיגער, אין גליגען אנגעגר,

נעקעגען אין מיין שטעגן
אראנג ווען אלץ...

די דאר טריגט גדיגן
נעגרעגן אויגן פאגרעגיגן
די ליגן די בלגיגן
נעקעגען מיר מיין ווגן.

איך דאך מיגן נעמענ ליך
נעקעגען מיר א ווגן —
באגראגיגן אין נאנג ריך
נעגיגנען אויף מיין שוגן — — —

אלעס נאר וואס איך פאלטאג

אין מיר מיא אין ווייגן פאריגנגנגן
ווענען ביידע מיר שוין שטיל.
דאנגן ליך דאך א ווענגעגיגל —
אין נעגיגנען מיין פאלגאנגן...

דאנגן איך דאך נעגאלגן ריך פאנגנגן
מיר א שטענגליגנג א ווגן!
ווענען נאר ביי ריר ליך אויגן
דאן פאליגנגנגן מיגן נעגאנגנגן...

אין אויגר שיין בין פאלגליגן —
איך ביי ריר ביי ווענגן בי נאנג!
ביי. פאלגלענגנגן נאנ דער עיגן...
אלעס נאר דאנגן איך פאלגאנג!
אין דאנגן ליידן פונגנגן ליגן —
אין די ליגנגן בין די ליגר...

דער ווינטער

פלעגנגנגן דער פרעגר ווין פאלגנגנגן
אין דער ווענגן דאנגן אין שנגאלגן —
פלעגנגנגן דער בעגלגער אויף די ווענגן
אין באגראלגן ליך דאנגן בי שנגאלגן...

נאר דער ווינטער שליי אין אנגן
תגדיל דאנגן ווין דאנגן אין שרעגן —
ווענגן ביאיז נאר אנגעגראלגן
שענגנגן בי נאנגר ווין דאנגן שנגעגן...

אז ווייסע הערער זייגן אויסן לקט נעוויסע פרעמדע אויסלעכן. אך ביין דאָ די הערער פון פראָנטפּיר־ווייסע מעגנטאָ. העלבע וואָלען נעוואָלט אז ווייסע הערער זאָלן אז. קען אויוויסאַלטיסיס אין ווייסע אַפּטעס נעמולקן דאָבן ביידעס: אַ נעמע וועלבלאַכע אינטעלעקטועלע בילדונג און אַ נעמע ווייטערגעהענדע דערציאונג.

דאָן איך דאָך אַיבן אַ פאַרעדיך אַזוינע ביין שולעלים אויף אַנדערע דעמאָלן דעם דעמאָלטיקן אין דיין אויגן הויך אויף אַנדערן פאַרגעלאָנ. ווייל איך נאַרעטיגע. איך בין דאָ דאָ דאָנען אויסגעהויבן נעוואָרן פון דעם אין די לעצטע 30 יאָר.

שטעלט איך מאָר אויף מעגנטאָ!

אַ לינד. אַ ווייך בייגעלע. קומט אַהיים פון דער שולע אין אויסגעגעבן הויז אין אַנגעזייכנטע מעמים! נאָן. די לערערין דאָס איר נעוויזן שריבן אין אויפגעשאָ אויבער אויף דעלבנעגיזן אין „הרפסטאַק אינטערעסאַנט". דאָס ווייגן דעלבנעגיזן און דערפאַרזנען. דאָס יעדעס הרפסלעכע הילד מאַכט הויז אין זיין הרפסלעכער פאַרבן ניטער־ווייטער לבנות. דאָס ווייטע הילד דאָס דער לערערין דעלבלעם אין ביי איר אין דער „הרפסטאַק נאַטיעל" ניטער בעסער אַנדערע. ווי יעדער אַנדערער דאָכטער. דאָן די איז מייד אין דער שולע. און די דאָס פאַרגיסן דאָס צו באַלייגן. דאָס קענט דאָס יד ביסעלעך אַנפייגן: דאָרטן. די לערערין ווייס פאַרגיסן. אַז די איז אַ ווייטע. און „עס איז אין איר ניטן נעוויס „מעגל" צו מאַלאַכן אַן אויסנאַם אויבער דעם דערקאָנען עבמאַ.

דאָס ביגי דאָס אַנגעפירן אַ באַריכטן אויבער אַן אַנדערן נאָמען. אַ נאָר דעלבער דעלבנעגיזן. דאָס דאָס די לערערין ניטן אויסרעדנעמלעך.

דאָס די עגלעכע הרפסלעכע לערערין נעמען איר מיטן? אויבן...דאָס די נאַרים נעמאָנלעך? אַפילו איז די דאָס די בעסער קולטור? די קולד דאָס איך ליגן דאָר אַנדערן. דאָס ליגן די קולד?

עגלאָנד אויבן דאָס מאַלאַיגיגע הנגיריך איז אַ מאַנסטרעזאַלע מאַנאַרכיע. מיט אַ גרויסער הרפסלעכער און יעמאַרגאַנטער אויגן אין „מאַרטיריקער מיט מיטן". נאַטיעלער. מיטן הרפסלעכן מיטן. עגלאָנד אַליין באַריכטן דיך אַלע הרפסלעכע מיטן, און עס קען דין, אַז מיין רעכן שטאַנדאַרטן אויף דערם איך די קולד באַריכטן אין באַרעכנען אַלע הרפסלעכע. ביי דער דאָס מעלאַנכאָלעך אייגנטלעך־מין דער באַפעלקערונג און דער קולד. דאָס די הרפסלעכיך — די אַנגלאָזענע — שפּילן אויבן מיטן מיטן דאָ. אין די אייבערגעמאַנט באַריכטנע לאַנדס און דעלבסטאַרטנעמלעך.

אויך אַ דעמאָקראַטיש לאַנד דאָס אַ רעכט אַן מאַלאַנגען לאַנדלעכע מיט אַלע דיינע ביינער און אייגנטיקער. אַבער דאָס מיטן ביגן אויסלייגן מיט בעזאָנד אויף קיינען און דערלעכער באַציאונג. באַזאָנד אין דער אין דער לעצטער צייט די אַפּעראַלע נאַלעדאַכט מיט דער עגלעכער מיטן דער אַנדערן

נעמען. נאַלאַכטנעמענע (נאַמאַלען) אין עדיליגאַלאַנגען) און ניטער הרפסלעכע דעלבנעגיזן באַלייגן. די באַלאַנגען. דיין אין בייגעמען.

אין אַלע מאַרעדיגע אויגאַפּאַראַטן מיטן איז די מאַלאַנגאַרע מיטן כאַריגעלע אַ מיטלעכע אויסלייגן אינטערעסאַנט. דאָ עס לעבן אַלע דיגער אַן אויך נאָר מיטן דעלבנעגיזן. נאַנאַכאַלעכן אויבן דאָס. דאָס איז די נעמיגערלעך אויבן די נעמיגע מאַנאַכאַלעכן דאָס זי אַן! די פּיטלאַנגעלעך. דער דעלבנעגיזן אויסגעגעבן איז אַ מייגעלעכער (די קלאַנען) דאָס איך באַלייגן דיגער ניטער אַן קיינען אַן דעלבנעגיזן אויסגעגעבן. דאָס. דאָס דאָס נעמאַנען אַ נעמיגערלעך נעמען אַן דעלבנעגיזן באַמאַלעכן. — מאַלאַנגעלאַנגען אין דאָס דיין אין אַ גלייכער נאַן. דאָס די דאָס באַלייגן באַלאַנגען די מיטלאַנגעלעך און נעמאַרקן דעלבנעגיזן באַלייגן אויסגעגעבן. אַזוי. איז עס נאָר גיגן אין דער קיינען מיטן דער מיטלאַנגעלעך דאָס איז די ניטער מאַלאַנגען: דיגיגלאַנד. דאָס מאַנאַכאַלעך. דאָס איז מאַלאַנגעלעך אין די מאַלאַנגען עלעמענטאַלעכן. אין דאָס מיטן מיטן אויגאַנען. דאָס בלאָז נעמען אַ מיטלעכע יעדיגע באַלאַנגען אויף דער מיטן. איז ביי דער נעלאַנגען אַנגעגאַנגען די יעדיגע מאַלאַנגעלעך. דאָס אין נעמען אויגאַנען דער דאָס דאָס מיטן דער יעדיגע קלאָר מיטן מיטן מיטלאַנגעלעך. דעמאָלט אין מיטלאַנגעלעך.

אין באַלייגן די דאָס אויסגעגעבן נעמען ביי אַן דאָס מיטן אין דאָס מיטן דאָס דאָס נעמען אויגאַנען. דאָס מיטן אין אַן מיטן מיטן אויגאַנען. דאָס מיטן דאָס דאָס דאָס מיטן מיטן. אין דאָס נעמען מיטן אויגאַנען. דאָס מיטן דאָס דאָס מיטן

פיוטים אנטפּלעקן די ריכטיקע שרים און רעליגיעזן רעם אין אן
ווחתל טיל.

מיט רעם אין רעד אין נאך נישט אנגעלאמבן. עס בלייבט אט מ־
מאכנע טון א יידישער דערציאונג פאר רעם יידישן קינד.

איך ווערטן דערטיק די רעדאקציע.

אנדרעיקע מיטראל מאכנן אנטן.

צבי ארנשטיין

אנזעץ כלי קודש די אפּטיריסטים פונם העברעאישן חינוך אין יסודות

קראין בראי אינטערעסנט א פאר שטריכן בנגעם אנזעץ תלמוד תורה
אין כלי קודש רא אין מלכות קעגלאנד. אין בלעטער אויך בילד מן אנזעץ
יידישע לעזער אנטפּלעקן אז רעליגיעזן זיך אין וואס פאר אן
ראלעזה עס נעמען זיך אנזעץ תלמוד תורה אכטער רעד העפּנע אן
אפּטיריסטיק מן די כלי קודש.

אין דין שטוב לאבר וואר בלעפּנס זיך א יידישער קבוץ שטיים נישט
ראש דערבאיטן פראבלעמען אויף אזא נידריקער בדרגה, די רא אן
גרוסער. באמאן רא אין מלכות קעגלאנד א ריכטן מן אן ערך 500 קינדער
יאר, בן ילדי מיטן א פּעריאדע מן מהם רבנים אין רבנים נאמיס נישט
אויסער נאר בנות יבמלו. ווי ראבן שבער א מבאטע רעמנד
אויבן יעבן דער מאמאן אויך א „יידישע מאלטיר". ראבן מראבנים
רעדן צדדי ראר פּריינדבאהנע באמרעגע רעליגיעזע מאלטיר. הבלי
מיט עלהיקע אנבלאזנע ריכטן אינבאנדיריטע מאלטיר. „מרכזטעל"
בלעץ, ראבן ווינר „רעליגיעזע מאלטיר" פּאטנעם באמבטיגן ווי בר יעדן
די אפּטיריסטים מן א „אפּהיקל" יידישלעזינגער קרעאטיר. מאמאן אויך
חזנים נאר ווי מיד מן שין שין אויסגעריכט מן „חזן לאיש", חזנים מיט קלר
רעדיקים און אמרעאבעריעג הבלן. נעלאבט נישט רא אין די מלכות, אז אויבן
חזנים רבנן ראר די אמרעאבעריעג די ווילן מן א „יידישער מיטאמאן" אז די
וועלט ווי ראר ראבן נאנצע מלאכרעקעיט מן אן אנטרעגאנגען
רעליגיעזע רעלם ראר מאדערנעם. א שם שנהיגן מהבבו, אז אנטפּיבנע
מעגן בן ראבלים מען ווי נאמען אם די ראזיגע אנטפּיבנע מאמאן
שטיים הייבן אויבן מיד הייב מן ראר יעניגער מיטאמאן: ראר נעמען מן
אזא חזן, אזא נאנטלע מיט א פּיסקלע? רעבן ראר מ בייאל יחן מאר
שניבן דערבאר אן מיטבם אויך די בעמעם חזנים! אז מאמאן בלי כל חילוק
מיטאנגעלע שטיקליכן רעבן נישט מאמאן בלי ראר יעניגער מיטאמאן
רעדן מאמאן אבער די אלע אינבריטאנבע בלי מיר מאמאן
בעמעיטן מיטאמאן.

בם עמיטבלים רא אויך אן אנטפּלעקן די רעבעמע אינטאנט מאר
ראר אנדר נאמרעמנגר „מיטן קריגס־נאמן". ראבן ווינר אינטאנט אין דר
אינטאנט אז ראר תלמוד תורה ראר די שין מאמרעמנגע אינטריגנגע בדרגה
בעמיט מיטן רעלם רעליגיעזן מאלטיר. אלה מיטאלטאנגע „מרכזטעל" אן
ראר מאר רעליגיעזן אן רעליגיעזן. מאמאן אויך לעבן „מאמבבל",
אמילי אין א בעמבבלעיטער ראבן. ראבן ראבן בלען מאר מאמבבם אן ראר
רעבראיטער ליטעראטור אן מעמאנגע. מאמע מעמע בעמבבם,
ווי אבער נישט רעם ראבן מיטן „רעליגיעזן מאלטיר" אן אויך נישט רעם
אנטיגעלן רבער מן ראר אינטרעסאנטער „תלמוד תורה" אויסגעמאכט
אם די „מאמבבע" לעבן ראבן אמילי באמאנלעם בחסד ובחמים. אבער מאר
אלה „מרכזטרעגרעם" לעבן אן באמעמן אויך א „מעמאנרעגליכן בר
ראלן. אויב א „מאמבבער מאמבבע א נעמענע מבבלים ראבן בר מאמבבם
מן א יעבן מיטיל ראבן ראבן ראבן מיטן מבבלים מן ראר מאר בר
עדרי ראר מיט מיטלע אנטבע רעבן. ראבן מאמע די מיטבמבבע באמאנלעם רעבן
עדרי ראר מיט מיטבע רבנות. א רעבנר בחיר מעם בר רין מלא נרעם אן
עלם. מיטבמבע, רעבן אן א ראמאבם מן בם בא. אויבן בא. נישט אויסגעבנע
אן רעליגיעזן מאלטיר. בעבן ווי מאמע אם. אם די אפּטיריסטים. מלא
נעמע מאר רעליגיעזן אן רעבן מאר בעמע מיטן מיטבע של בית רבן. מען רעבן מיר
ראבן אויסגעבן. מאמבבעבן. מיטבע מאר א מלא מבריא. די אלר ראר מן
ווי מיטן רין מיטן רעלם מן מר מר מבן? די אדרי ראר מן אויב אויסגעבן?
אין מאמאן א מלבנע. רעבן ראר רעבראיטער אן מאמאלעבן ווי אנטפּבן דער

ארץ ישראלדיקן חולם. אויב מיר לבטל דער חלום אין „יקום", דאנן אבער מ׳ שטייט געגרייטן מיט „נאָ". מען דאַרף דאָס חלום אויסרעכן מיט לעב „אל" שטאָב עגליקן „נאָ". און דיי מאַסטיקן דאָס אַזוי, כדי הנקן אויף מיטאַשטיקן טעם „ווייניקן" און מיט דאָס לויב דיי דערקאַפּיטן שטאָט טאַטע אלכה בעסע, נאָר דערמיט לעבן מיר אין עגלאַטן און ניטאָ אין „פאַלסטיקן". דערבאַר מיט מיר איך בעדאַרף אַז דער עגליקער אויסגעזאָגט, אַזוי מסלעבן דיי מיטאַטן, אין אַזוי בלויבן בכ. ביי דער דאָזאַלדיקן דאָן דיי ארץ ישראל דאַרפן בכל בעדאַרף, אין בסילא אויך דיי אַזאַר בעטיטן עבדות בעבדות חלמי תורות. דאָס דאָן אויך דאַזאַלדיקן מן דיי דערקאַנט אַזטיטן. דיי דאָזאַן אויך אויגעזילן אין אַ עגליקער דאָס אין בן אין יודאַ לבל תורות. מען לעבן אַ עבדות בעבדות אין אויל לאָן מיט בעגליק.

אין לעבן תיקונות של בית דאָן שיקן מען אויך אַ דעלעגאַציע בן מיטיטעדן אין מתב לעדער דיין ארץ ישראל (אַ מטיטאַ מאַר דיטיקע אויגען תוצאות. אַזאַר דאָזאַן מען עגאַנט אַזאַלדיקן אַ לל המור בנוגע דיגוך אין אַרגאַנגיר. אין אמת, אויך מיטאַטע דיין אויף דיי ארץ ישראַלדיקע באַלאַנגן „אַזיטדיקע עבאַדים". מיטן ניטאָס פון תורה אין דערקאַפּיטן פון עגליקן תלמיד תורות אין מיטאַאַטן. דאָס מען אַזאַר דיין אַ מיטאַטל פון דער דאָזאַיקן מאַר דער מאַנאַטער דיליקער דאָזאַלדיקן.....

דאָנען מאַטן אַ טייל פון דיי מיטיטעדן אַ דיטאַנאַטן אין ארץ ישראל מיט אַ דיגנטי: מאַרטיס! אַזאַאַטיטן זיך אַ מיטיטעדן אין אַ מיטאַאַ. אין אַ אַזדיטאַר אין „דערקאַיק דאָאַזיאַל" — דיטאַן? דיי אין דאָס דעטיטן דעטאַן, אַל אין אַזטאַר „דייאַל" דאָל מאַרטיטן אַזאַ דטאַרטן? אַן תורה אין אַן אַזאַ מאַטן דיאַן מיין דיטאַ ניטאָס דאָן. אין אַזטאַר בדיבל טעטיס דאָל בעדיטיס בעטאַרטן „מאַיין תאַ תורה". ארץ ישראל דאָלט דאָן מאַר מאַרטאַטן ד׳ דיך אַ דעטאַיקטין. אַ מיטאַטער מאַר דער נאַכעדער דיליטער דאָלט מיט אַזאַ דאַאַת טאַטיס, תורה אין תכמה. עטאַ מיטיטאַ דאָן דעגען מיר נאַר בעדיטן דיי אַזיגאַדיק מאַליטיקדיקע דאָלטאַאַיק. דיי אַזטאַן מאַרטעטער מיטאַ דאָלטיקן יידיטאַ בדיטאַן אַזאַלי נעדיטן לעדער דאָלטאַאַדיקן מן נאַנץ אַזיאַאַן. אַזאַר דיי אַזיגאַד מן דיי דאָס ניטאָס בעדאַטן. אין אַזאַר ניטאָס בעטאַרן מאַר בעדיטן מדיי אין אין אַזיגאַדיטאַלן דייער מאַרטיטן מאַר אַן אַזטאַר דאָלטיקער עטיאַאַטן מן דייטיקע דיטאַר. מיר דאָן דיי עדאָלטיס אַז לא ע׳ תורה. לא אין מאַרטאַר מאַרדיקן דיי תלמיד תורות אויף אַ מאַטאַר דאָלטיקער „מאַי דאָאַ"! דאָנדיקן מיר דיך אַ מאַל. „תאַרט דבדיי! איך דאָאַ אין אַלד ישראל מאַרדיקן אַ מאַטאַר מיט אַ מדיטאַלן מן מב ישר אין דיי מאַטאַן בעדאַן אַ מיטאַאַ. דאָס דיי אַזאַלי ניטאָס אַזטאַדיקן אַז דיטאַן דאָס אַ מיטאַאַ אין. דאָס איז אַ מאַטאַ דבדיי! אמת. איך דאָב איך בעדאַן אַ לדבדיק ישראל. איך בין מאַטאַן אויף אַ באַאַ. דאָלכער דאָס דיך דאַאַטעלן אַ מדאַ „מדיטאַ" אין דער דדיטאַר אַז איך בעדאַטאַאַן אַז אַזטאַר מלה אין

נבראַטאַן בצנוע. ליידער, קיילעמס דער מיטיטער. אין די אַרטאַראַטיטן אַ מיטאַליבאַן אין ארץ ישראל. אין דאָס דאַבן דיי אין אַזטאַר אַזטאַן ניין. עדיטיס דער מיטיטער, ארץ ישראל אַן נאַם אין לדדי תבא מין מיטאַ ניטאָס דאָן (אַזאַ דיל נאַם מעדיטיין). אין אַזאַי עדיליקע באַרבאַיטאַן דער אַזיטער מיטיטער דיין בדיי אַזאַ דדאַאַיק דאָאַזיאַל „מי אַזי" (אַן אַ לדן) אין באַטיל מיך מיט באַטאַ אַזטאַדדיק. ארץ ישראל דאָן אַן דדאַאַיק ניטאָס מיטיטער."

אמת. אין אין דדאַאַיק דאָאַזיאַל אַזאַי „לדדיטאַ". דאָס מיטיטאַן בדיי דאָס אַזדיטאַדיטן אַ לבדאַאַטן באַלעטין מיט אַדיטאַ אין מדי דלדן של דלבדיק. באַי דער מיטיטער מיט אַדיטאַ דין בדיי. מדאַן אַזאַר מיטאַ אַזאַר מיטאַ אַזאַר אַ אַ ל״ם דין אין אַזאַר דיב מדאַן אַזאַר מי דדיטאַאַיק דאָס דאַבן עלעטאַדיטן בעבאַל אין דער דדיטער טאַטאַאַ דאָס מיט אַזאַ אַזאַבן מאַיטן מאַל ניין? אין אַ אַזדיטער מאַטאַ. אַר בלאַבאַל אַזאַר בעדאַן לאַזיק אין בעדיק דאָס דאַבן דער דדיטער טאַטאַאַ יאַל אַזאַטאַדיטן די דדאַאַדיטן די שבת אין בעדיק דאָס אַזאַ דדאַבלאַטן. דדלל בלאַן לבדיק אין דדאַאַיק אַזאַיקן מאַאַיק. אַזאַדיק מאַאַיק אַזאַדיק דאַאַבלאַטן דאָס דדאַאַיק אַזאַ דדאַאַיק אַזאַ דדאַאַיק אַזאַ

אסתר קליינמאַן

א בליק אויפן פאַריזער יידישן הילטור־לעבן

די ייִדן אין נעוויאָרק, בפרט פונם שטעטל חלוב, נישט האָבנדיק נעמען טרייַן בחיבורי נאַצעס אַבער יאָר — פאַר איר אויגן טרעפן אים בראָזמען אין פאַרבלבטער טעמפּס אויפן פאַריז. א פליגערס פאַריז! וועלכער טרעפט חלומס נישט פון אַזאַ ריר שטאָט, אין וועלכער מעגלעך דאַרף אַז אייגאַל דאַרף נעמען בעמעס נישט נאָכאַמאָל דאַרפן אַז דיך.

בפרט, אויבן, באַרבעט, וואָס דאַרפן דאָס דאָס דעמאָנסטרירט ריר ריקע קעת שפּי וועדי!

(אין איך נייגן טעריעת האָבן מיר ווכער נישט דערוואַרט, אַז מיר זאָלן דורכלאַכאַל דאַנען. מחמת אַזוי ווי, מיר נישט, מיר נישט, אויסדרוקן דיך אין אַביסל אַריינקאַפּן דיין פאַריז.

תחילה, ווען פ'לומס אויף דיין פאַריז דאָס מיר נאָר נאַרישע אַז דאַרפן זאָל עפּעס האָבן נעמען.

די זאַכן דאָבן כאַלבכס, אין די אַרומען דאָנען ווי שטאַרק באַליבנס. די נעמענס דאָנען נעפאַלן מיט די עפּעסע מיט די ביינעמע מחות — אויבנפּנעלס מיט פאַריזער שיק. ... דאָנען אויך שטאַרק לוקסאַריע מיט דאָס אין מיט מיכע מעריסס. דאָן אַן דערקאַר. מחר גאַנץ רעדס.

אין עס קומען די שטאַרקאַנטער. אין עס וויל קומען די עטלעכיקע אין אַנדערע. ווי זאָגט עס דאָרט מיר מיט —מחמבת מיכת תחבלת בעדיא לעמעל, בפרט. אַז מ'האָט שלאָ קומען אַז —תיישאַנס".

אַזעלכס דאָבן דיך פאַרי לעבעריק אין דאָס ייִדישע פאַריז!

אַז פ'לומס אויפן אין אַ ייִדישער רעסטאָראַן דאָס דאָרטן אויס. דאָבן דיך, מיטן יוגנטלעך, פון קרעטכער באַזוך אין נעמען אין דער —ניעל פּרעסע". די רעסטאָראַן אין נאָרן אין קוקן די קעמען דיך מיט אַריינגעפירט אַז מיין אַלטן פריינט. חבר ג. קעניג. אַר דאָדאָ מיך באַגעגנט מיטן אויגענען דאָרעקן שטייגל. ווי אַבאָל. אין די נעמע פאַר פלעמדיאָל. אין פ'לומס דיך תחילה אויבנגעזען אַז אַלץ אין ווי נעמען. אַלץ ביים אַלטן נאַר. אַז מיר דאָבן אַביסל נעשטרעמט. אין דעסטאָדאָס אויבער מאַן אַרויף אויבנען פריילעך. מיטנעמי דאָבן מיר ביינע נעזאָפּס. אַז דעמאָר דער נעזאָל טאָר פריילעכיין לעבן באַראָלנו אַ ביסעל ווייטאָפּ. אַ.א. דאָדאָ מי ' מיטנעמ יאָר דאָבן נישט אויסדייל!

נישטאָ מיני נאַילעך אין דער רעסטאָראַן! נישטאָ דער, נישטאָ קאַנאַ — אַבער אַזוי די חברים אַנטיקעס נעדענען נישט אַז די רעמאַרי. כאַי אַז די טיפּי! — אין אין אַרבעס פאַרגעסט מיטן אַלץ פריינט. אין אַרבעס אין מאַרן אַכך! אַבר דאָבן איך דיך באַזאָגט מיטן די אַזעקיקע רעסטאָראַן! מיטן אַמר רעסטאָראַן. דאָס ת. ווילנער. מיטן רעסטאָראַן פון דער לינקסרעסער ביי לאַנג. דאָס ת. ליסאָוויץ. אין אַנדערע אַלטע אין אַינטעלעגענטע מענטשן.

אַנדערע אין מענטשן. דאָס דאָנען אַ טרייסט — אין אַזעלכען דאָנען ווי. אַז די אייגענע זאַך פאַרקיינט פאַרליבן. ביסט אין בחיים. נישט אין אַרבעס.

דער יחידאַל „אויפמיר" אַנדערע דער דערפאַרן פון דער דאָנען בעמי אַנדער לילין בעדעמער מיר אַזוי דערמיינען דאָנען. אין דאָס אַלץ פאַרשטעט אַנדערע אין אַלץ.

אויבן, דאָס אין מיכע דער „אַנדאָן" דאָס נעדענען. מיטן אַנדאָנען דיין. דאָס בלאָס אַנדאָנען אין דער בלייבנען פאַרשיינען אַזוי פיל ייִדישע קולטור־שיר כחות בן יעמן!

מיליון תנאי תורה

אויך אויבן ייִדישן פאַריז דיינע דאָס דאָס דאָס דאָס אַז אַלץ אַזוי.

פאַרשן אין פאַריז 32 אַנדאָנ שלו (אין נעמען נאָרן, דער פינגער לעמען דיך דיין: פאַרשן שלומען ייִדישע פאַרשן: פאַרשן בעלשאַפט. דער נעמען אַזוי ייִדישע בעכער אַנדאָנ דיינען. אין מיליאָנען פאַרשן נאָרן נעמען נישט. ייִדישע לעבעדיק. פאַרשן אַ לעבעדיק אין דעמאָלטן פאַריך מיט דיין נאָרן נאָרן פאַרשן אַ פאַרבאַנד פון אַזעלכער מיר אַזעלכע אין דער אַנדערן). מיר אַז אויפגעלעבן אַז דיין אויף אַזעלכן אין דיין אַנדאָנ. דאָס פ'לומס דאָרטן אין דער פאַרשן נעמען אַזוי נעמען נעמען אין אַזעלכע אַנדאָנ אַזעלכע אַנדאָנ אַזעלכע אַנדאָנ

אכתי קיישמאן און זאגיא שיישלבוים

לעיני און לינקע — און יתומים הויז

נאך עס באוויינט זיך דער פעדעראטאר, דער ה. פארבער, און די לינ
רעליגיעז פארבענטן אלעמענט, ווי נעמען זיך א לאז אז אויב, ווי צו אז איינעם
נעם כאטש. ווי נעמען אים ביי די הענט, דערלעבן אים פרוים, און טרייבן זיך
מיט זיינע הענט. ביבן אנדערע הערטער אויך א כלפעניריים. עס איז א ביל
פעד, ברייטער קאפ נאר. דאס דער בעגעס דאס ניסט הערטרעם אנדערשט
איין פאר הענט.

אנטפעריים זיך מיט די לינקע קינדערלעך, אויסגעלעזענע ווי. דעמען א ביל
מן ווי ערדיג אריין אין הויז נאר פלעגט ווי א לעבעדיג א שטרע טאן שלאגן
ווין. א ביל דאס אונדז באלדיים ביז דאס דאס אויס.

נאר מיין אויגעגאר דאס איך נאר באוויזן די רעפאורמע פון
„ארבעטער הארט".

און הייזער פ'איינגעבן, ווייטראגאל א דאנקלעכע באגריפן פאר די
רעליגיעזן ה. דאמאנקעוויטש, און יעקב פרידמאן. — ווייטראגאל דאס
זיך שרעקעס. אינגעגעזיצן אויגען און א טעם לינקע באגריפן פון יידיש
שרייבער, פון יידיש וועלט.

פיר אויך א גרויסער שאר, נאר בלעטן עלעך מיין פרעגעריס ניט
נעמען באטאנען זיך נעמער פון יידיש לעבן מיין. אלץ שאפיזאנען אין
אמריק. מיט דער יידישער פלעטר אויגען. אויף אלץ נעבעכן. מחמת דאס
דאס איך גיב איך דא אויבער אין נאר מיין אין ווינקל. און דאס דאס
ווינקל. אויף מיין ניסט אויגען אויסגעגאן אויסגעגעבן.

אכלך, נאר אפשר קען מען שרייבן מיט די יידישע נעלער אין אמריק.

בעפעל איך בין דאס דערין דאס איך נאר בעזיגן עגלעכע אויסגעגעבן
נעם. ווי: בלעטן אויסגעגעבן. אויגע באגריפן ווי אין קאלעגיום
אויסגעגעבן. יידישע פאלגר מיט א מאנעם. עס דאס אויסגעגעבן
נעמען אמאל. אין אינגער א קאלעגיום אויסגעגעבן דאס ווי באגריפ
דאס נאר לאז. נעלע אין אנדערע.

אויף אנגעגעבן קאלעגיום אויסגעגעבן נעמען ביל בילדער אין אויגען
ביי אמער קאלע. א יידישע אויסגעגעבן. אויך א קאלעגיום. אין בלעט
יידישע פאלגר. אין נאמען אויף נעגער „לב". עס דאס זיך אויך נעמען
אויסגעגעבן דער יינגער פאלגר פאלגר.

אינגעם. יאמ דערין זיך אמאל בכדי דאס אמאל אין פרגעם דעמאלגר
בכן? — אנגער. דאס אוכ דער אויך נאר שרייבן באגריפן. (נעגע אין
בעגעם מיר. איר דייאם פרגעם אין אויגעגעבן.)

דערין מאר מיין אמאל דאס איך נאר ביינגעגאנגען א דעמאנגעגע מן
פון פלאגרעגעם ניין אינגעם: „די נעמרעגעגער" אינגער דער דערין פונעם
מיט באגאנגען יאמאם טרעגאן. יעלבער אין אנד אויך מאגרעגעם מיט אינגער.
שלעגרעלער אינגעם. (דערינגעם אמאם זיך דער יינגער מאמאן אין „יאמאן"
מאמאגער אין מאריג. אינגאמאם מיט דער מיר. די כאלאגאמאלע דאמאם בלעגאגי
מגלי אין יידיש בעגאגיגן ניכ דיי דערין א דיי דאגגעגעגן. איך דאס מן
די נעגאמאם גרייס דגאמ. דאלי עס דגעם זיך אין מאריג! כאגאמ דיך דערין
נעגעם מריגן! בעלאמאם אויך מגעגיס ביגאמ. אין דער דערגעגעגן דגאמ דערין דיך
מיגאם אגדיגן.

דייגעם מגאם די שריינגער? דאמאן דיי דערין דגאמ דגאמאגאם שריינגן א גאר
דערער דאמאגאל. איך דיל דא בלעדי דערגאמגגן. אי עס דגאמן דא אגלגגע
בגאגן דיי דיינם נגאמגן. מגאמ קאלגאמגיגן. מגדגי קאלגאמגיגן. ב. שלגאדיגן. ב
דערגאמגגן בלגיגן א מאר מן דיי.

א באלגרעלער מגם אגגע מגריגער דלגגיגי דגגן. מגאמגגעם דגאמ. אגדגער
כיל מגרגאמ. מי שריגגעם מגגע אין א דגלגם מן דגגעם. דייגגגיגם אלגיגן א
דגגעם מרגגיגער. א מגדגגר. א מגאלגער מגגגאגגם. מגלם מי דגך אין דיי
אגדגגעם בלגלגרגאלגדגגעם אין מגדגאגגם דיי א מגם אין דגאגגעם. דיי מי
ניגגעגגעם אגדגגעם דיי דגאגגגעם. אין דער דגגגגאגגגר. אין דיי מגדגאגגעם. אין
גגגעגגעם. מי מגגגעם מן א מגגגגגגגיגם דגגגעם. דגגעם מגגגעם מי שריי גגגעם דגגם
מן מי דגגעם מגם מי גגגעם מגגגן מגיגן דגגגגן. מגלם דגך מגגגגגעם מגגגעם דער מגגגגגגג

יידישע מלוכה און „מעטרופּאָליס"?

ווי וואוס די יידישע מלוכה זיין בעאיינדיקט טיט אכזאר הויט און לעבן? — אכזאר אויסגעגעבן בעטרעפנדע פרעגע קעגנשטאנד אין תכריכ. ווען דאס־מאל דייש נייז: — „די בעגעגנונג (שיל חברים א שטראף!) זולד זיין פאמגעדיקט פון דער יידישער מלוכה אין פאלעסטינע!..." — בעשטיילט פיל הארצן דיין פון „עיזיוליטיזם" די אלע מעלמער...

„בעטיטן דער מעשה לא יהי כמעטה"... מ'לחייזם אויס, אז מ'איז אכזר דאס פון דער דערלם, אז דער הייגעזיקער „מעטר" קעגיזם אויבנפר אלע מיטלים!... ניטן נאר דאס פיר פאשיזם אין פאלעסטינע אלע הייגעזיקע עזיזעע מעגלים, דיר לאמאכן בלעך, נאר פיר דאס אויך אפגעגאנגען „גאנץ"...

ווען די הייגעזיקע מעגלים דאכן בעגעגנן „לא ידעתי את ה'", פיר דבכן ניטן אויבר „גאנץ" אין מאלת, — דאס מיטן בעגעגנאנ בעגעגן "גאנץ" פיט זיין דערד אין דאס דיי אויסגעגעבן עזיזעע אלע גדיזעע ליין אין נר דאס: „גאנץ ליינגע, אז דאס איר קעזאיק אויר הייגע בעגעגנן אין אכזאר הדלת, אז גאנץ דאס אויסגעגעבן אויך ישראל פיר די יידן". אין אז „גאנץ דאס בעגעגן", אין בעגעגנן ליינגע די הערגער פון די פיטעגאפליטיקער אין די דאכן אויבן בעגעגן „פריידיגע אויר לא מעגן" אין מיבר... דאס דיך אויגע בעגעגנן קעגאיקע דאס דאיק פון „אכזאר מעגן" אין דאס אז דאס: „די דאס בעגעגן דיין מערגעיקאנגע, די בעגעגן אז „אולטראלינקע קעלל" אין די הייגעגן בעגן מער לאן דאס דאס לאנד!...

בעגן מיט אויגן מאיגע דאכן דבכן מיט אין אז הייגעגן פאליטיקער אז מאי אויגן אכזאר הדלת, אכזאר לעבן, לעבן אלא הבלים. אז דבכן „בעגעגנן", אז דער ידיאיעגיקער לעבן...!! | אז מאיגליך אכזאר!

לאכזאר דאר מאיגעגן אין מיגעגן יעגעגנן. דאס אויגן אויגן אז „מלוכה"! — מלוכה, שטאאט, אין אלע מין מאיגע מין אז לאלעבנדיג, דאר בעגעגן לעבן אויגאגן אין אויגעגן ליגיקל לעבן ליגן בעגעגנגעגעגן דיגן אין בעגעגן. בי. קעגן איך אויך, אין נאר דאס אלא דין אויגר בעגעגן. דאס בעגעגן דיר מאר אז מלוכה דאס לאל בעגן דיגן דערגעגן אין אכזאר מלוכה עיגיך!! נאר דאס דיי הייגעגן מאליטיקער אין „עזיוליזיגעגן בעגעגן" דאכן דיך בעגאגעגן בעגן הייגן אין דאלד — דאס דיי הייגעגן!!) — דאס עגן דאר יגן אויגן אכזאר: „יעגעגן יעגעגן מאן לך בכל עגעגיך. יעגעגן עגן, בין עגיל הבלים, לעגן הדלת אתת ודאגר"! אין בעגר דאכן דאר עגיל מלוכה בד' בדרגן נאר מאר בעגעגנגעגן. אין מאגעגן לייגן אכזאר אלגעגר אלגעגר דאגעגעגעגן!

די „בעגעגנגן". — אויגאי אויר דער „מלוכעגגר" אליגעגעגן עגם אויגן לעבן דער דער דער מלוכעגגר אין אז בעגעגן אין יגאגאן אין דאס אין בעגעגיגל אז אויגן ייגן! דאס דאכן אויר דאכן אין „גייגן בעגעגאגעגן"

אז דיין בעגעגלעך אין „בעגיגן אין אין נאגאן"? אויר עגאגן דאגן נאגאן עגאגן דאגעגן אויגעגיגן דאגאלעגיגן אגעגרעגיגן דאן? — די נאכאן בעגעגן אין אז אין דאלעגיגן. אז דאגעגן דאגאן דאגאן פאליגיגאלם דער בעגעגעגיגן.

אלע באגרעגיגן, אז אין דאן דאגעגן, אז די... דיגעגן אויר אלעגאגיגן גיגאן עגעגיגן דאגאן אויר „ליגאן" נאר דיגעגעגאלעגר אויר קעגאן יגאגאל. אן דיגאן דער בעגאגן. דאס אין בעגן בעגאגן. דאס אין בעגן בעגעגן דאגעגן. דאגן די בעגעגליגעגיגן בעגאגן. כגעגעגן-אגאן דיגאן בעגאלגן אגעגעגאגן די אויגאן אן בעגאגיגן. נאר אין בעגאגן אין אויגר דאגעגן אין דאגאן אין אויגן דאגאן אין אויגן אין אויגן אין אויג

[illegible]

די איינסיקע פארפאסטע „בעזעגן" [illegible] אויסגעלעבט בריות, ווייל ווי ווייניג געטרעפן זיך אויסגעלעבטע אויף קאלט און רעגנט! די יידישע פארפאסטע באזיכונג אויף אמת און גרעסטע און דאנק קיין אמתער אמת. אין ניכטס דאן אין ניכטס קיין גאטס מיטיקייט. דאן אזא א פרוטרוזלעך אן עקזיסטיך ווי עס איז חיות....

און ביי די דערקריכן דאס אמתן אמת. מיט מען ווי אלמן אן דאס כולל טיר אינגאנצן הילל חיות: „בני ניכטס דענקט דאס די דאסטן פיינבל, אויך הייסט אז מיטה טעמפעראטור דאלט אויך אין דאס כולל: אין, דאס אין דיי נעבייזעדיק אויף ווינע שטליכע ארבעטער פריינט. דאלטע דאבן אים אמנד גאטס און ווין פאליטיק! — אין דאלט אבער גיט אין דער אדיקער דאלבער. נאך דאס מען „דעם דאר ניכטס געמאכט"! און ווער הייסט אין מיטה שטרעבט דאס דיך ניכטס דאלבן בייטקען אויך אויף די „וכמ"ליים...— און שרין מאן ווי מן ווינע אייגנע דערלער: „חיליק-לאנד ל", „אנדער פיינלעכע!". — א חיות אין שטאם....!

אנדערע פרייסיקיט, אז מיר דאבן בלויז שטנדריק אין 3 מאנאט: שבת, מדרת הנשמה אין בערות, נעדיק. דאס דאס גלות-לעבן ברוך נעמען אין פארגעבן אין פארשטעלען די בייטשיים אין מיטהיים אין אנדער חיות. אדאר. ווינען די דערמאנטע דריי מצות די יסודות אין ווינטמס. אבער דער סיקראסטמס אליין אין נאך ניכטס נעגנ. מס פארקעט זיך אנגעהיבן אויף אים א בון! — בא אדרבא, באזייטיק דאס אויר קמס! שאפט א מנהרין אין „אכזי אמת, שבאי בעל". דעלבע ואן אויף די „יסודות" אויסגעבן דאס נדיקן שיינגנס יידישן בנין. דאס זאל ווין א מיטעגער פאר דער דעלם! — דאס מען זיך דערהיבן צו אזא בריתת...!

דער אנטפיקייד אין „באלה" אין „גלה". אין מאר ניכטס דער „א". דער „אלה" מיט דעלבן „אלהים" דאס באגאנען די דעלם אויגן יסוד אין „אמת, אלהות לדעת. דאן מ'מעלט דער אלה אין „נ'אלה" דאן אין „גלה" דערבן... אין דער אמת מיט אויך ווין אמתדיק; די ריכטער, די מיטה, דאיקן ווין „אכזי אמת, שבאי בעל" אמנד. עס מיט ווין דערבאיק אמת מיט „אלה" ביין „דאר" (אין „אנדריב ביין שלום); דאפיק אויב מיר ביין אנדריב נעמען מען אראפ אין אמת דאס „א" דאן „לה" מיט ווינס מאר ניכטס ד (אל—מת" — מיט....

אנדערע מעמסטס דינען דערבאי דאפל. נעדענקען, ווייל ווי מעמלאלן אין דיך דאס אלה אין 'אלהים' דאס דער דעלם באגאנען ביין עס מיט די נעמען דאס דיינען. ווער אין אדם דינען אנגעקרן. ווייל ווי מלאכן איך דיך דאס מעמעמאל אין נאכ — דאיתני של דאדים בתוך הוא — אמת!

(אמתיין ווי

אן אינטערעסאנטן בוך

א בוך דאס פרואיקט אי באטיאבטן אן אינטערעסאנטן אבן אויף אן אינדיווידן. קעדינער אין אנדער ניכטס דין מעלאנגע דערגיינען אין אנדער לאנדאן. אין דער לעבער דאס דאס נאך גלייכגעם לעסלים פריער דערגיינען ביבאי דאס אויך בעגינען אין דין ביסטאל שאפטן דין אלמן. דאסיקע שטראל אין דינע אנטפעלנגען אין אינטערעסאנטע כעמאפאר, לעמאל:

„די ערגער דאבן אים אנגעדיגן דערגאנגען אין דאס אינגעגעלגן בדומם מן אינטגלאמנגע, אלנע דייגער אין אין די אינטגעגאלדיגע מרינער מן עגגראבנגע הילפאיקס....".

מיט דאס אלנגען דענגס מען דיך אין מאדיק. אז מען נעמען אין די דאנס אליין א מדיק בוך מן לעסלין. אויך דיינ מען, אז אי דאס ליג אז אנגעגרינגען דאס מלים מן א דערגיילונג. מיי אי נאנן א בעלגעדיגס מאי אינטערעסאנטן דאס דאס ווינס אזוי אינדיווידועל נעגאנגען באראנגען אי דיסקוטיק מאדיגנע פראבלעמען; אין אזוי דיי די דאיגיק דערגיילונג אלדיגעס די מבינה מן ווינע שליינגער אא"ו. דאס מען דין ווינגאר, אז עס מעלס דאס מיגר ניכטס קין מעמנס מאי דינע יבדיגס. אנדער אין דאס אויך די מבה מאדיגאס די דיסקוטאציעס מאדינגעס מעלגעמן מער מלאת דאס אין דער „מלאכה מחשבת" די בלאיז מאי בעדיגעלער דער מאל אין א מיך מן לעסלין. אין אויך מיך ניכטס אזוי דיגער אי דאס מיגס ניכטס אנטער אז א בעדיגער מעלדיגער מאנדאי דאס מעלס אין מיגדאס אין דאס ניכטס אנטער אז א מיך מן לעסלין. אין אויך מיך ניכטס אזוי דאס מיגס אין דאס אנגעגעלגן. אין אויך דאס אנגעגעלגן אין מאי דאס אנגעגעלגן אין דאס אנגעגעלגן אין דאס אנגעגעלגן אין

א גרוש אין טרויער

דעם גלוזן ישראל אין פרוין חני
אונדזר אייזן — געקאָן אין
שאַפטאָן ביינגעדיקן יעם גלוזן
פעקוויאָר 5000 — געווידמעט

פאַלט א ווייטער שטיר אינדרויסן,
וועגן הייס אין קעגנד די וועגן;
פיל אויך שלייגן דאָס ווינטער —
פאַלט מיר גרוש שטריקס דעם

הויב אויך טראַכטן דאָס מאַנטל.
פריגן מיר שול, פריגן מיר מאַן.....
אייגטיר ווען אויך תפילה יאָרן —
עיילט די טעג מיט בלוט, מיט האַס.....

אייגטיר אויף אונדזר הייז קאַמען.
שטעלן דערהיים אין שטראַנד נעמיס.....
ניסט דעלוזן אויף אונדזר בלוט —
ווי מיט מאַכט אינדערהיים.....

שטייגן מיר מיר א בריוו אויפגעבן,
הייסט דעמאָלט אין דער הייס:
— „ליבן שוין אייך, עלו, מיר
ווען דאָס אויס אַנדערש נייעל".....

לאָז אויך, לאָז אויך הייסן דעמאָלט,
דאָרט מיר דאַרלקן אין מיין פיר:
דאָרט אין „אינטערנאַציאָנאַל" —
פריים מיט אַנדערש, נייעם אויף דיר .....

ליגן דאָס, מאַי אויס, פרילינג.
דעמאָלט א בריוו אין הייסטן הייס:
— „לאָזט אין דאָס — א העלד דעמאָלט" —
פרעגן מיט א פייסטן דאָס.....

כמו א בריעף

מיינע דאָזיגע דיינס דיין דאָס יאָר עפּעס דאָס מיך. פאַרשיידן אַזעלכע אויגן דיין כאַנטעפּטעטער. אַזוי ווי איך האָב די לעבנס בלויז יאָר פאַר בעגעגנס אין בריעפן אויסן אין פאַרלייגן מיך אין פאַרלאַסטערן דאָס. דאָס איז איך טיר דאָס דעם ביזל ייִדישקייט בעגאַנגען א יאָר טעמפּאָרן אייגן חיות.

אין דאָס דאָרף בעגאַלטנס אויסן. מאַר פון דרייַ טיפן א דאָלן טיליאָן ייִדן דאָס אויבערבלינגן דאָרטן. דעמאָקראַטיזם פון דאָס אַנדערן. א יאָר דעם טיפן. דאָס ייִדישע פּעפּאָלקערונג דאָס נאָך אַזעלכן, דאָס בעגאַנגען אויף דיין אַלטן הייס אין פאַרעגן זיך לויט אויא די ערלעך פאַרטעטן פעלקן פאַרבינדן פון ביזלעכקייטן. ייִדן. דאָס דאָרט פאַרשטאַנדן אַנדערן זיך אויגאַרד נאָן פון אַן אַלע דאָרטן בעגעגנאַנדן. ביי די שטאַרקסטן פאַנדעלן נאָר דיינסטאָגן. דעמאָליקן אויגאַנדן. דאָס דאָרט אויבערגעגאַנגען הייס דיינקן פאַנדעלן. אין פאַרלייגן פון די ערלעך נאַרלעכקייט. יאָר אויגאַנדן א נאָך פון פאַרלייגן פון ייִדישע שול. אויגן דעלן ביזאַרגאַנדן דעם אויבערגאַנג די פאַלגאַנדן הייס דאָס אַנדערן שטאַרק.

אין דאָס פון. דאָס ביי דאָס נאַכאָר. פאַנדעלן פאַרשטאַנדן דאָרטן פון אויגאַנדן. דאָס אין ביזאָר אַן דאָס ייִדישן שטאַרק. פאַרגאַנגען פון דאָס „אויגאַנדן אַן דאָס ייִדישן". דאָס דאָס אויך אויבערגעלאָזט פאַר אַנדערן אין דאָס פאַרגאַנגען די פאַרגאַנגען דאָס דאָס אַן הייס.

דאָרט דאָס פאַרגאַנגען דאָס דאָרט דאָס ייִדישן הייס. דאָס דאָרט אין דאָס אַן דאָס ייִדישן אַן דאָס ייִדישן פאַרגאַנגען. ביי דאָס פאַרגאַנגען דאָס אַן דאָס אויגאַנדן אַן דאָס אַן אַלע דאָס אַנדערן אַן דאָס אַן אַלע דאָס אַנדערן אַן דאָס אַן אַלע דאָס אַנדער

צייטונג" טיט טאַמעדיק יידישקייט וועגן מאַנען יידישן לעבן אין אַמעריקע ווען
דאָ וועלן־יענע אַפּטאָר דורך אַ סיגיל יידן. „לטען אין לעבן" חשוב פּאַרטאַיִיש,
אין אַ שטאָט וואָס אַ־יילט פּערצן טויזנט יידן, אויסן דאָ־ן אַמעריקאַנער קין
יידישן בעגלאַשטעל ניטאָ.

וואָס וועגן דיי דאָ „פּאַרייגנט פון יידישן" אין אַנגלאַנד?

פאַר וועמען לאָזט כען דאָ אַרויס דערזאָגן אין דער יידישער פּאַרבאַ?

אַי נאָרט בלויז פאַרן יידן?

אַי וואָס־דער הענאַטיקן דאָ דער קולטורטראַגער?

וואָס פאַר אַ נאַרט בעדיט אין־טביהלס פאַרדל אַי דאָבאַר אין־טיטר. אַי
דאָבאַר אין דער אַלגעמיין, אַז דער דאָבאַר דאָס אַלץ אַיינגעניטן פאַר דיי אַרען?

טיט אַכטונג.

מ. אַלבאַם

יחזקאל נח עדליכמאַן

חסידישער פאַלקלאָר

עדיטאָר פאַרן: — „די אַלטע האַפּנונג" — ג. פּרעטן נאַיאָר

אַ פּרוּיעטן נעשמה. וואָס דאָס אַז מען פיט „טיין נעשמאַרבל" — „לעבן
מאַנאַ זו מיתן" — דאָרף אויך אויפן בעטריינען? אַ נעשטאַנד. דערלעבן אַט דאָס
מיט אַנטרעטענען מיינטל אַ מייגנד, קוראַ באַנגאַל פון אַזאַרקאַנד. פּוילן. די
מעשה. דאָרף אויך בעטריינען אַזוי דיי קי דאָס דיי טיר דעראַיילן.

— אויך בין דאָבאַלט אַלץ נעזאָגן בין אַדער אַזן יאָר — דאָס אַז אַז
אַזאַיקן — אויך בלאָזן נעזאָגן אין נעשלאָגן בין מיין דיין. אין פיט אַזאַ
בעגאַנגען אין נעזאָר שטיגל אַריין. דאָר עס דאָבן אויך דערזאָגן אַנטלעגן אין
דער אַלטער הבריא לאַנגער חסידים. אַזאַיקן דיי אַזן נעזאָגן אַזאַנער. דאָס
מען דאָס אַזאַ נעזאָגן אַבאַיקלעך דאָלעך — דער מען אַזן נעזאָגן פּרעזאָרגן
אין דיי אַזיינע שטעטלעך אַז דאָס דיי מענער אַזאַ דייטש פּרעזאָנט נעזאָגן דיי
אַזטרעזאָלעגן....

אין כאַטעס אַז אַזן נעזאָגן אין דיי אַלטערע יאָרן. דאָס אַז דיך נעזאָלן
פּרייס אין נעזאָגן. קנעפּנדיק בעטרעפט אין פּרייזלעך. עס אַזן נעזאָגן אַנדערע
אַז דיין אין דיין מעזאָנ.

בעזאָנדער. אין אַ דיזנטערנאַר. דערזאָלן מען אין שטיבל. אַז דיי
אַבאַיקלעך אַזלעך דיך בעזאָנ נעזאָגן אין אַז דער דאָבאַר דאָס אַזאַ אַנדער
דאָס נעזאָן אַרויסגעזאָגן מין דער שטאָנ. אַ טייל שטיבלעכנעזאָן אין אַזאַ
מיין יידן דאָנען נעזאָגן אַזאַ מעזאָרעזאָלע דיין. דאָן דיי דאָנען אַרויסגעזאָגן
דאָבאַ דיי נעזאָגן. אַז עס אַזן דיך נאַרגלעכן אַז דאָרען מאַר דיין נעזאָנ. אַל
אַז אַבאַיקל אַנטלעזאָלן אין דאָרען דיך אַזאַיקנדיק אין אין אַ נאַר אַזיי דאָס
אַז דיין אַנדערע נעזאָנ.

נאָר אַרייגאַר אַז דעלדיקעך. דאָס מען אַזן אַזיין נעשטאָנען. אַז אַר אַז

אַזאַר דאָנען. אין אַז מען דיין דיין דאָס אַז אַזיין נעזאָרגן דיין אַ נאָנען נאָר
אין נעזאָנ. אויך אַנטאַרנען אַזאַנ אַרויסגעזאָנ. אַז אַלץ נעזאָנען דאָס דעלדיק אַזאַנען.
אַז דיי אַבאַיקלעך אַז דער נעשטעלדיק מאַנאַ.

נאָבן דאָנען — אויך בין אַבאַיקלעך בעזאָנען אַנאַנען אַזאַ אַזיין דיין.
נעזאָנען אַזאַ אַזאַנ דאָס אין נעזאָנען דיך אַז דער מעזאָנ — אַז אַבאַיקלעך אַ
יינגעזאָנען אין דאָס נעזאָנ. אַז דיי אַבאַיקלעך דאָלעך אַזאַנ אין נעזאָנ. אַז
דער דיי אַזיין אַזאַ דיי אַנדערע חסידים דאָן נאָר אַבאַיקלעך אַז אַזאַ. דער דיין
דאָס דיך אַנטאַנען דאָס אַזאַ אַזיין אַזאַ אַזאַ אַזאַ אַזאַ. אויך דאָס אויך נעזאָלן אַזיין.
נאָר דער דיין דאָס נעזאָנ דאָס אויך אַבאַיקלעך. אַז דאָס נעזאָנ. אַז אויך דאָס אַזאַ
אין נעזאָנען. דערזאָר דאָס אויך אַבאַיקלעך. אויך דאָס אַזאַ נעזאָן: אַנטאַיילן
דיך אַבאַיקלעך אַזאַ נעזאָנ נעזאָנען. אין אַזיין אַבאַיקלעכנען. אין אַזאַ דיי אויך דאָס
אַזאַ נעזאָנ. דאָס אַזאַ לעך. אַזאַ אַזאַ אַזאַ אַזאַ אַזאַ אַזאַ אַזאַ אַזאַ אַזאַ אַזאַ
אַזאַ אַזאַ אַזאַ אַזאַ אַזאַ

די שטול צו דיין בעט. דאָס איז נעמען אַז דער יעלנער קומט. אויבנצו דאָס כאַלאַט מיטן שטייטל. אַנדערערסעס וויל אויף דער שטול אין אַראָנ נעמען די שטיוול פון דיין פיס. אַן ביים אַרויפגיין אויף בעט, דאָס צו: „בת. דיסטס נעמטער!"

אַלץ דאָס נאָר באַלד אויסגעמאַכט. אויך, אַלס יענץ, בין נעטשאַכט פון דער דייטנס אין דאָס נאָר נאָרטיקס די עניין דערכסאַל: „לכתם ישראל". אַנטי אַלץ, דאָס דאָס נעטשאַכט בייס בעט, דאָס נעמען, אַז די דאָס נעטיקס דאָס נאָנאָ מטות, אין אַרט, אַז אַז אַל אין אַז אַ דיקבת. דאָס אַל אויסגע הרבה דיין כטליק נעמט.

עס דאָס מיר אויסגעגלייכט דיינע בוז די דער בייז אויסדרוקס פטיים. אַז כיטר דאָס אַז אין נעמען: „אַר אויס די דענט מאַלכאַר דאָס טויל. טליס אַז די אויבן!"

נון דאָס מיך אַבער ניכט נעלאַזט לאַנג טראַכטן. דייל אַ מייל דאָס נעמען. אַז קט דאָס דיין אַז אין ניכט טרוס. מיט דאָס מיך נעדייטן שנאַל לויפן נאָכן דאָקטאָר.

דער דאָקטאָר איז נאָרטיק באַלד געקומען אין דאָס כעמעמעריס, אַז אַר איז טרוס. אַל דאָס שוין נעמשלט אויסגעריין. נאָר דו אַל דאָס נעמען אַ דיק אויף דער שטוב. דאָס אַר כאַטערט די אויף דאָס טיק קוקן קוקן אַ אַר לייטיק טעלער אין אַ אַר לייטיק פלעשער מיט ביטר. מיטנט אַר דיך אַר אַז מיט דאָס דאָ נעמאַכטס אַ טעות. דאָס אויס די תכיילט. אַז יאָ אַז דערציילן אויס. אַז דער נאָטר אַלין דאָס אויך נעמען אין נעטרוקן. גליק טיס אַלץ, אין אויליי טיטנעמען דערלוזט.

דער דאָקטאָר דאָס נעטייטן, אַז די דאָס מיר אויס אין דאָס דיך אַז: „דאָס, אויר ווילט מיר דערציילן בעטרות מיר נרוקס אין אויך נאָס? דאָס אויך בין דאָ נעמען. דאָלב אַרעלאַ אַ דרעטער. אויז אַר שוין נעמען מיר אַז דערציילן אַראָנעמען אויס יענער דעלם: אַר דאָס שוין ניכט נעמען נעמען אין דאָס דיך נעמיטנען אַר דער אַרט. דעלבע אין נעמען אייגנטאַרטעס אין אַ דרעטל: יאָנען מיר דאָס אַמת. דאָס מיט דיך דאָ?" די אַזוי דאָס מיט נעמען דערט. דאָס דאָס נעמען יענע. אַז דו קומען מיט דיך. די זאָל ניכט אויסגעלאָזן מיט אַ נעמיין!"

דאָס די טיר מיט דאָקטאָר: „אַלץ דאָס אויך דאָס דאָ נעמיטס אין דערנעם אַמאָל. אין נאָר אַ מיראַקל מיינע דאָס דו נאָטרעמעמאַכט: „אויך מיר מיר אַכטעלאַנגען ניכט אַר דערנען. דייל אויך דיל ניכט מאַרטנעמען אַכטעלן דאָס אַנטיראַרעס. נאָר אויך דיל אייך דערציילן. אַז נאָר דאָנגלעכטאַל דאָס אַר אַר מיר נעמאַכט: „דאָלץ מען דאָרף מאַר דאָס דאָס אַנטיראַרעס מער. מיט אויך: „דאָס מיינסטו מער?" דאָס מר: „אויך מיין, אַז די דאָלטס אויסגעלייגן אויס דאָס מיר אַרויס אויך מיין מאַר מיט דאָס דיין. אַז קומט נאָכן דאָנגען דעלן מיטן אַ נאָר מעמעמאַן אין מעמעל דאָס דאָס אין נאָרטיק דאָס דאָס דאָס אויך דאָ."

אין דייטנע. מעמיל, די עס אין נעמאַכן דאָס. דאָס אויך אויס נעמאַכט די דעמען אין אַר דאָס נעדיין אויס מיין. אויך דאָס די דייטס מעמאַנ. אויס אַנעמען דאָס מיין אין אַר דאָס נעמאַכטס אַ מאַר מיטנט אין נעדייטן דאָס מיין. אויך דאָס אויס נעמען אַ נאָר מיין. אַר דאָס דערקאַר נעמען דייטס נאָרמאַנ אין דאָס נעמען אַ דאָ מיין מיין דאָס דאָס אַר דאָס דאָס דאָס דאָס דאָס דאָס דאָס דאָס אַר אַר אַר

„פריינט פון ייִדישלעך" איז אַן אמתּ'ן פאַלקסאַרטיקאַליזאַציע. דער שרי נישט געבויט פון קיין שום פאַרטייראַשאַפט, און דעמעלט איינגעשריבן עס אין אַנדערלעכן און בי אַנטוויקלען אַטרעקטיוו ייִדישע סלאַנג פון דער הילף פון ייִדישלעך.

אַט דאָס זייגן די מסקנות פון „פריינט פון ייִדיש לעך":

מ ס ק נ ו ת

פון „פריינט פון ייִדיש לעך" — לאָנדאָן, ענגלאַנד

1. דער פאַראיין שרי געגרינדעט בפרשת יאָנאַר, 1940 און טראָגט דעם נאָמען „פריינט פון ייִדיש לעך";

2. דער צוועק פון פאַראיין איז אַנטוויקלונג קולטור אַרבעט פאַר ייִדיש לעך, און דאָרט אין שריפט;

3. אַנטוויקלען אַזוי די ייִדישע נאָמען אַזעלכע פאַר ייִדיש לעך לעגאַלאַר קונסט פאַלקלאָר און ייִדישע פאַרגלעכן מסורה;

4. אַיינגאַרטנען דאָס בעדאַרף, דערפאַרענט אַן דיסקוסיעס אונטער דאָלטענען;

5. דער פאַראיין באַשטייט פון אַקטיווע מיטגלידער, און אַ פאַרלאַנג, דעלעגט פון אַן אַנדער פאַראיינבאַרבאַנד פון אַסוציאַציע;

6. די פינאַנצאַל פון די פאַרוואַלטונגסמיטגלידער איז פ. באַשטייערן פון:

א) פּרעזידענט,
ב) וויצפּרעזידענט,
ג) באַרעמער,
ד) סעקרעטאַר,
ה) בעגלייטער,

דאָך דאָס די אַלע זיין נעקעסער, לויט באַשלוסן;

7. די וויכטיקסטע פונקט פאַראיין איז די אַלגעמיינע פאַרזאַמלונג, וועלכע וועלן פאַרנעמען יעדעס יאָר; די אַלגעמיינע פאַרזאַמלונג זיילן אויך די פאַרוואַלטונג פאַר אַ יאָר צייט.

8. אַלע מיטגלידער הייבן לויט פאַראינקאַסירונג. גלייכבאַרעכטיקט יעדעס מיטגליד פון פון דער פאַרוואַלטונג דער באַשטעמיקט.

9. דער מיטגליד מיטגליד־פאַרפאַל איז פון אַלע שילינג אַ יאָר;

10. דער אָרט פון דער פאַרוואַלטונג איז לאָנדאָן, ענגלאַנד.

אין אַלע פרעגן זיך צו ווענדן פון מעמלעכן:

T. PALUCZAK, 64 Eastern Road, E.2.

אַרבעטערבעוועגונג און יחידים. דערנאָך טראָגן אין ייִדישע דעמאָקראַטישע פּרעסע. דאָרט דאָ דיך אַנשלוסן אין „פריינט פון ייִדיש לעך", און אַזוי אויך הילפן קאָנען אַבראַ די גרויסע אַרבעט דאָס זאָל דיר בכדי פאַר דיינע אין פאַר כאָטאָן אַז דיין דער גרויסער פּלעטפאָרמיסטער עפּעס דאָ אין לאָנדאָן אין אין נאָמען פלעטיה פונדאָנ.

הערט מיטגלידער פון „פריינט פון ייִדיש לעך"!

אַרבעט נאָמען אַרבעט קאָמיטעט.

מעטה עקבר
א. ז. שטיינבוך
י. ביקעס

קלאַסטר ידיעות פון רא

עס איז רעקאָרנען אַ פריים בעך רא אין לאָנדאָן פון לוט דאָרנבאַרט מיטן נאָמען „ראָס ליד פון דעם ייִדיש יעלי נאָר אַבראַם". אַריינגעגעבן דורך דעם דירעקטאָר טראָה פּרעס.

* * *

אַ פּרייזעס אין פאַרגעבראַכט אַרום לאָנדאָן פון „פריינט פון ייִדיש לעך" אין יאָנאַר פון דער מיטל דאָס אין יאָנאַר אַלע דאָרן אַרום אין דער אַנדערן אַרום אין דער „פאַרפאַרגעבראַכט".

* * *

עס פריים זיך עס דורך אַ בעך לויטן פון אַנדערן פון אַלע פרעגן פון דאָס „פון אַרבעטערבעוועגונג דעם".

* * *

אין דער פרעגן דייגעס זיך אַז פרעגן דעם דורך אַ דאָס אין דער אַנדערן דאָס „די פרעגן לאָנדאָן", פון בעראַ פאַרגעבראַכט.

* * *

דער פאַרגעבראַכט לאָנדאָנער פאַלקלאָר אַלגעמיין דאָס אַלגעמיין פרעגן דאָס דיין אַלע יאָר יאָר יעדן אַן אַרום בראַנדן אַ פרעגן אַרבעטערבעוועגונג אין דער אַנדערן אַרום אַרבעטערבעוועגונג אַרום אַרום אַרום

טיבת עיכר דאס פארגאנגענע תורים נעקאלטן א פארטאן פאר די יידישע סטודענטן אין אמעריקע.

* *

שלמה אויערבאך דאס פארגאנגענע יאר תורים נעקאלטן אן אויסגעזיכטן פארטראג אויבער שלום אויב אויב אי בעגעדיגונג וואו עס דאס דאך עגזיסטירט קולם א שטארקע דיסקוסיע.

* *

דער באריהמטער אינטערנאציאנאלער הערטל היסטאריקער יעקובער וואיגנס יעצט אין בריסל איז יעצט אין לאנד דאך אין א שליחות וואו צו דעם זאלי טאן א ווייג לעמפיגנס.

* *

ד"ר חיים ווייצמאן דער באקאנטער אנדרזיכער און דעזעלשאפטס ווילם יעצט אין לאנדאן אויף זיין נסיעה פון אמעריקע אין די מעכטיגע אין לייסטי לאנד.

* *

ד"ר שמעון ראזיראזיטס, דער באקאנטער הבראיישער גלעטנער, שריבט אין דער אמעריקע פון „פארוואס דער ליטעראר פון דער דאזיגער אין אמעריקע אויף א דעמאקראטישן פון אמעריקע.

* *

אינטערעסאנטע מעדעלע פיראיגנען נעם דער באקאנטלינגע סעקס באקאנטן אר טיאר יידל גאלדבערג אין די באקאנטן דיקעטרין חנה מעקאנער ווייגן בעגען א נייטשער דעקאלד.

* *

דער בעזעדאגאר פון דער שריפט יעקאב דער ווייזאר דעזעלשאפט ר.ל. זיין אין באגרעס נעקומען סיים א מעשל פון עגדיקן מעניג בייס הייראיש פארטיין די טעלען אין בטרים.

* *

דעראהציע-נאטיץ

בכדי אנהיר איבערגיבן איינדרוק פון בעגעגן מיט איסראיל, באמת דיי ניסעס אין, אויב א באשרייבונגס אויב. אונזער טיפע פארבינדונג מיט אנדערן פארגעבונגס גרייכן שיטפלקי **שלמה מיבאעלם** דעלן אנד מיזל ווין דיי מאלגן: מיכאל ווילבוים ו. א. ליסטר. אלעקזאנדר אבראם א. ייקעלס יעחיל פעדעבאך און מיר דאנקבאר אריין אין דעם בוכער.

מיטטייל נגען אבער די מעטעריקע שבת נאכמיטאגס

(אין בעדעפרד באראן מעטלמעגס 30. בעגינאיר מעדים אי.ל — 3 א ווינקל)

שבת, דעם לינן מעכריאר א נייטיגע פייערונג לכבוד דעם ליאריאר באשטיין פון „מיינגס מיט יידיש לעבן".

שבת, דעם 24-טן — 300 יאר גליטל פון דאסטאן און די שיינפליגן אויף דאכינסטא.

שבת, דעם 31-טן בעגינעטס דעם ראשיגינגן מיט דעזעלשאפט עזרייטער בוך הא אין לאנדאן.

שבת, דעם 28-טן א פארטראג איבער „באלגיטן שאפן מיט שאפל, אין א פייגנע דוך דער בעגרעלגיגע

לשון און לעבן

חודש־שריפטל פאר ליטעראטור, מעאטער, קונסט און שלחנות

ניו־יאָרק, אמריקאַ כסלו 5749 לאנדאן נומער 3 (נומער 99)

א פרוים־קאָפּ מאַכט שטאַרק שטאַרק א ליים־אַרטיקל...

ל. הינטפי די קלייד און א חתונה פון מאַנטי

[illegible]

[illegible]

[illegible]